

Čím proti drogám ve věznicích

rozhovor:
Pavel Horák
Ředitel odboru výkonu
vazby a trestu

str. 2

Náš člověk v Bagdádu

str. 5

**VS ČR se chystá na
Dny NATO**

str. 36

rozhovor str. 2

reportáž str. 5

krátce str. 10

téma str. 14

resocializace str. 21

vězeňská
služba str. 22

věznice ČR str. 25

historie str. 27

zahraničí str. 29

kultura str. 33

Dny NATO str. 36

Chládek na horké půdě mezopotámské

Věznice Břeclav

Přípravy na Dny NATO

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 3/2011. Časopis vychází čtyřikrát ročně.

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Káčer, Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Titulní foto: Robert Káčer

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác

Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2011, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Milé kolegyně, milí kolegové,

rozhodl jsem se pustit se na pro mě tenký led ekonomických úvah. Číslům sice příliš nerozumím, ale rok strávený ve vedení vězeňské služby mě donutil naučit se na problematiku vězeňství nahlížet i pod zorným úhlem řeči peněz.

Nechci čtenáře – zpravidla zaměstnance vězeňské služby - unavovat informacemi, že peníze pro vězeňství nejsou a nebudou, byť je to do jisté míry samozřejmě pravda. Zajímá mě však, jaká je a má být role vězeňské služby, aby příjemce veřejných prostředků. Nejsou to přeci zaměstnanci věznic a vazebních věznic, kdo formulují potřeby českého vězeňství, nejsou to ani představitelé generálního ředitelství. Kdo tedy tyto potřeby nastavuje? Je to sama společnost, která prostřednictvím svých zástupců – politiků formuluje společenskou objednávku v oblasti potřebných a nezbytných soudem nařízených zásahů do omezení osobních svobod některých jednotlivců. Jinými slovy společnost (potažmo její zástupci) si „objednávají“ u státu výkon těchto činností, které jménem státu vězeňská služba vykonává. Poněkud zjednodušeně se snažím představit si situaci, kdy si v restauraci objednáš oběd a v okamžik, kdy je zapotřebí zaplatit, sdělíš číšníkovi, že zvažuji, že zaplatím jen polovinu žádané částky.

Mám obavu, že se představitelé vězeňské služby a ministerstva spravedlnosti občas dostávají do role číšníka, který poníženě prosí hosty o zaplacení útraty. Fungující vězeňství však něco stojí. Náklady na stravu, energie, odborné zacházení s vězni a mnohé další věci jsou finančně náročné. Naše společnost si však musí ujasnit, zda o takovou objednávku stojí či ne. Pokud ano, pak je zapotřebí zaplatit. Zaměstnanci vězeňské služby odvádějí náročnou práci, která nikdy nebyla přehnaně honorována. Po lednu 2011 došlo ve vězeňské službě navíc ke snížení platů příslušníků a občanských zaměstnanců. Ti posledně zmínění byli navíc postaveni do situace, kdy museli čelit „zmrazení“ platového postupu navzdory počtu odpracovaných let. Jsem rád, že mohu občanské zaměstnance vězeňské služby informovat o faktu, že jedním z důsledků nedávného rozhodnutí vlády o navýšení tabulkových míst a mzdových prostředků pro vězeňskou službu je rozhodnutí vedení generálního ředitelství vyhovět žádosti odborů a „rozmrazit“ tyto platové postupy.

Že by blýskání na lepší časy, pokud jde o vnímání vězeňství v české společnosti?

Vrchní rada
plk. PhDr. Bc. Martin Kocanda
ředitel Kanceláře generálního ředitele

Ředitel odboru výkonu vazby a trestu
Pavel Horák říká:

Čím méně peněz dostaneme, tím méně vězňů otestujeme na drogy

Markéta Prunerová

Plk. PhDr. Pavel Horák pracuje u Vězeňské služby ČR dvanáct let. V roce 1999 nastoupil do VV Hradec Králové jako příslušník oddělení vězeňské a justiční stráže, po necelých dvou letech přešel na oddělení výkonu vazby a trestu jako speciální pedagog. V roce 2006 nastoupil na generální ředitelství jako metodik odboru výkonu vazby a trestu na oddělení odborného zacházení, poté zastával funkci vedoucího oddělení metodiky a kontroly a posléze zástupce ředitele odboru. Od prosince loňského roku je pověřený na místě ředitele odboru výkonu vazby a trestu.

S jakou skupinou vězňů jste ve věznici pracoval?

V Hradci Králové jsem pracoval zejména se skupinou mladistvých obviněných a mladých dospělých v rámci oddělení se zmírněným režimem. Práce s těmito skupinami vězňů osob je náročná a velmi důležitá, nicméně procento úspěšnosti resocializace není velké. Dlouhodobá koncepční práce je zde velmi obtížná, protože u obviněného nevíte, jak dlouho bude ve věznici. Práce s nimi se počítá maximálně na měsíce, průměrná doba vazby je nyní zhruba 90 dnů.

Měl jste nějakou předchozí zkušenost s výchovou, pedagogikou?

Před nástupem k vězeňské službě jsem působil ve školství, pracoval jsem ve speciální škole pro neslyšící. Práce s vězni je samozřejmě složitější, více svázaná. V Hradci Králové jsme pro obviněné vytvořili nové vzdělávací aktivity, které dříve chyběly. Vzpomínám si na ohlasy některých mladistvých, kteří říkali, že se

ve věznici konečně něco dozvěděli. Dokonce se nám podařilo vybudovat a otevřít nové venkovní prostory pro sportovní a volnočasové aktivity. Do té doby byly k dispozici pouze vycházkové prostory. Tato práce se brzy projevila, bylo znát, že se agresivní tendence utlumily a sociální klima skupin včetně komunikace bylo výrazně lepší.

Nyní pracujete na generálním ředitelství, v čem je rozdíl?

Práce na generálním ředitelství je náročnější z hlediska možnosti ovlivnit dění v daném úseku. Co se týká odboru výkonu vazby a trestu, je zde celá řada různorodých činností, které přecházejí při vzájemném prolínání od zacházení s vězněnými osobami či jejich dislokací až po výkon dozorčí služby. Mnoho konkrétních problematik musí být upraveno nejen v souladu s právními předpisy, ale musí dostatečně obecně a metodicky účelně poskytnout konkrétní návod a východisko řešení. Vše je provázáno s přímým výkonem a realizací té kte-

ré činnosti ve věznici. Dopady této práce mohou být velmi významné ať už v dobrém, či zlém. S mnoha kolegy, kteří působí na odboru, se shoduji v názoru, že zkušenost s prací na generálním ředitelství je nepřenosná a nesdílitelná. Člověk ji musí prostě zažít, aby mohl hodnotit rozdíly.

Mnozí lidé si myslí, že vězni leží celý den na celách, nic nedělají, dostanou najíst a jsou v klidu. Jak vnímáte tyto názory?

Dotýká se mě, když někdo říká, že tohle se tady děje. Určitě bych chtěl, aby měli lidé větší respekt z vězeňství, větší pochopení naší práce. Chtěl bych, aby veřejnost vnímala, že si s vězni jenom nehrajeme, abychom zabili čas, jejich a náš... Nao-pak že děláme službu pro společnost, kterou nám stát uložil zákonem. Snažíme se s nimi nějak odborně zacházet, někde je posunout, aby při návratu do občanského života nebyli pro společnost hrozbou, a to v rámci možností, které jsou zejména v poslední době pro nás velmi omezené.

S ohledem na složení této kategorie lidí ale bohužel veřejnost ani odborníci nemohou čekat zázraky. Je jasné, že úspěšnost takové resocializace je dost nízká. Takže moje vize spočívá ve snaze o co nejširší pozitivní možnost ovlivnění vězněných osob.

Co je k tomu potřeba změnit? Zaměstnat víc lidí, specialistů, nebo prosadit model menších věznic?

To je otázka. Určitě je to jedno s druhým. Jenže nad tím vším jsou omezené finance, které sice všechno určují, ale bohužel ne vše samy zařídí. My musíme u našich zaměstnanců využít maximum jejich odborných potenciálů. Máme sice metody a nástroje, ale když nebudou lidé, kteří s těmi nástroji umějí pracovat, tak to nepřinese žádný efekt.

Aktuální začíná být projekt SARPO. Můžeme ho nějak přiblížit?

Souhrnnou analýzu rizik a potřeb odsouzených, čili SARPO, považují za stěžejní trend a metodu v klasifikaci odsouzených a predikci pravděpodobnosti opakování jejich trestné činnosti. Ten nástroj by nás měl dovést k většímu poznání vězněného, jeho potřeb a rizik, která může představovat. Pokud bych to měl velice zjednodušeně popsat, tak je to takový filtr, kterým každý vězeň projde, a na konci se ukáže, s jakými riziky a jakými potřebami musíme ve vztahu k němu pracovat. Znamená to, že například na pachatele násilné trestné činnosti budeme moci díky tomuto nástroji aplikovat standardizovaný program, který bude připravený pro odsouzené, kteří spáchali právě tuto trestnou činnost. Ale celá záležitost je samozřejmě složitější.

V jaké fázi jsou práce na tomto projektu?

V současné době provádíme elektronizaci projektu a včetně přípravy navazující metodiky.

Jde tedy o individuálnější přístup?

Lze to říci i takto. Do budoucna bude důležité realizovat zacházení s odsouzeným efektivněji a účelněji, s přesnějším zacílením a dopadem. Hlavním cílem této metody je být menší množstvím, ale o to více kvalitnějších programů.

Tématem tohoto čísla časopisu jsou drogy ve vězení. Začal platit nový metodický list o monitoringu drog. Dají se očekávat další změny?

Tento metodický list se zabývá pouze výběrem osob, které jsou každoročně povinně testovány. Tyto počty se budou v budoucnu patrně dále snižovat vinou omezení financí přidělených vězeňské službě na realizaci protidrogového programu. Tyto finanční prostředky byly aktuálně sníženy na čtvrtinu objemu, který byl

vězeňské službě přidělen například v roce 2009. Pokud bude méně peněz, budeme moci provádět méně testů a prověřit tak méně vězňů, zda dodržují zákonný zákaz užívání návykových látek v průběhu výkonu vazby či trestu odnětí svobody.

Existují statistiky, kolik lidí přišlo do kontaktu s drogou před uvězněním?

Tyto statistiky existují, ale není jich mnoho. Statistická ročenka uvádí údaj o počtu drogově závislých vězněných osob, např. v minulém roce to bylo něco přes 10 tisíc osob. Dále existují studie provedené Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, kde vychází také velký poměr uživatelů drog ve věznicích. Od realizace těchto výzkumů uplynulo již téměř 10 let, i proto byla uskutečněna v loňském roce další studie. Každopádně lze říci, že zastoupení uživatelů drog ve vězeňské populaci je výrazně vyšší než v populaci obecné, proto je třeba věnovat dané problematice adekvátní pozornost. Když se ale podíváme do světa, tak tam řeší problémy úplně stejné a velmi často je ta situace mnohem horší.

Co se dělá s člověkem, který je dodán do výkonu trestu pod vlivem drog?

Určitě záleží na tom, pod vlivem jaké drogy se zrovna nachází. U člověka v akutní intoxikaci jsou zvýšená bezpečnostní rizika, ale s těmito riziky umíme celkem dobře zacházet. U uživatelů opiátů je situace nejzávažnější, protože je velká pravděpodobnost hraničící s jistotou, že se u nich během několika hodin rozvinou abstinční příznaky. U těchto vězněných osob je možno zahájit detoxikaci. Abstinční syndrom může být spojen i s vyššími riziky sebevražedného jednání, proto i z toho důvodu je těmto lidem věnována větší pozornost odborných zaměstnanců. Po odeznění abstinčních příznaků jim je zpravidla nabídnuta možnost využít některé z protidrogových služeb, které poskytují poradny drogové prevence, specializovaná oddělení nebo také například bezdrogové zóny.

Co jsou vlastně bezdrogové zóny ve věznicích?

Bezdrogová zóna je vyčleněná část věznice, jejímž hlavním účelem je motivovat odsouzené k dodržování bezdrogového režimu, tedy především abstinovat od návykových látek a alkoholu v průběhu výkonu trestu. Jejím základním principem je systém odměn, který má motivovat odsouzené k dodržování stanovených pravidel, ke kterým se dobrovolně zaváží. V zahraničí bezdrogové zóny také existují a mají dobré výsledky. Poměrně nedávnou novinkou je rozdělení bezdrogových zón na standardní a terapeutické. Do standardní bezdrogové zóny může být zařazen i od-

souzený, který nikdy drogy neužíval, tyto zóny jsou tedy rovněž jednou ze součástí tzv. primární drogové prevence. Terapeutické bezdrogové zóny jsou naopak zřizovány pouze pro uživatele drog a řadí se do tzv. sekundární drogové prevence. Zacházení s odsouzenými v terapeutické bezdrogové zóně má formu terapeutického programu. Bezdrogová zóna je zřízena ve 33 věznicích. Terapeutická bezdrogová zóna je v současné době zřízena zatím ve čtyřech věznicích.

Devátý měsíc působíte jako ředitel odboru výkonu vazby a trestu. Co je vaším cílem v ředitelském křesle?

Mojí hlavní prioritou je snaha o stabilizaci celého týmu spolupracovníků na odboru. V uplynulých letech odešlo několik zaměstnanců, jejichž potenciál mohl být využit ve prospěch vězeňské služby. Snažím se vytvořit prostředí, kde budou mít zaměstnanci na odbornou práci čas a potřebný klid. Akcentujeme nyní zejména metodickou práci ve věznicích. Odbor by měl být pro věznice partnerem, nikoliv drábem. Mnoho věcí můžeme metodicky usnadnit nebo pomoci s různými postupy. Na tomto základě i dochází k postupné redukci a aktualizaci celé řady vnitřních předpisů v gesci odboru. Vnímám, že se zvýšila také komunikace mezi věznicemi a odborem, což považuji rovněž za velmi důležité. V současné době je cílem odboru co nejvíce zmírnit dopady vyplývající z přehlednosti ubytovacích kapacit ve věznicích a vazebních věznicích, z čehož vyplývá vzrůstající napětí nejen mezi vězněnými osobami, ale i mezi personálem. Mnoho činností a úkolů je plněno takřka nadraz, protože rezervy jsou minimální.

Generální ředitel VS ČR Jiří Tregler říká:

Stát nám musí vytvořit podmínky pro plnění zákonných povinností

Máte za sebou rok ve funkci. Co považujete za největší úspěch?

Určitě úspěchů nebylo mnoho, protože celkově je hodně složitá situace. Nicméně myslím si, že jako určitý úspěch mohu vnímat to, že o stavu českého vězeňství se mi podařilo informovat všechna místa, která tento stav mohou ovlivňovat. Tedy vedení resortu, orgány poslanecké sněmovny a také přímo předsedu vlády.

Ona jedna strana je informovat a druhá strana, jaký výsledek očekávat...

Máte určitě pravdu, ale ta informace musí být na začátku. Jestliže je nějaký problém, musí se nejprve pojmenovat a teprve potom může být řešen. Měl jsem pocit, že dlouhodobě zmíněné orgány a instituce nemají objektivní informace o skutečném stavu českého vězeňství, a teď jsem přesvědčen o opaku.

A cítil jste u některých složek zděšení z poznání toho stavu?

Určitě jsem zaznamenal i zděšení. Nevím, čemu všemu to připsat. Ale přestože je vězeňství z pohledu státního rozpočtu velmi nákladnou záležitostí, musí spolu se státem fungovat. Stát vězeňské službě ukládá mnohé povinnosti, a je proto nezbytné, aby opět stát vytvořil podmínky pro řádné fungování. Vzájemná informovanost tudíž musí být na začátku. Zůstávám optimistou a jsem přesvědčen, že podmínky a požadavky budou v čase a v různých etapách naplněny.

Co aktuálního se chystá?

Docela určitě v nejbližší budoucnosti budeme řešit velmi intenzivně přeplněnost ubytovacích kapacit věznic a vazebních věznic s ohledem na skutečnost, že dochází dlouhodobě ke zvyšování početních stavů vězňů. A jsou tady důvody, abychom si mysleli, že tento trend bude pokračovat. Budeme se tedy zaměřovat na rozšiřování ubytovacích kapacit, samozřejmě ve velmi skrom-

ných finančních podmínkách. Prvním objektem, na který se soustředíme, je areál Velké Přílepy, který bychom měli od 1. října převzít od ministerstva vnitra. V plánu je vytvořit z něj pobočku VV Praha-Ruzyně, velmi pravděpodobně s výkonem trestu odsouzených žen. V těchto dnech se dopracovává návrh na vklad do katastru nemovitostí s tím, že tento státní majetek, dosud spravovaný resortem vnitra by měl přejít na vězeňskou službu. A to je právě okamžik, od kterého se všechny další praktické kroky budou odvíjet. Současně vy-

tváříme personální rezervu pro tuto pobočku. Všechny odbory generálního ředitelství ve spolupráci s ruzyňským vedením připraví v tomto objektu ubytovací kapacitu v celkovém rozsahu 150 až 200 míst.

Neměl byste přeci jenom nějakou pozitivní informaci na závěr?

A víte, že ano... Díky navýšení mzdových prostředků pro vězeňskou službu jsem mohl vyhovět návrh odborů na „rozmrazení“ platových postupů občanských zaměstnanců.

map

Chládek na horké půdě mezopotámské

Pokud máte rádi spoustu slunce, koupání v prohřátém bazénu a jste spíše městský typ, nenajdete lepší místo. Jen vás nesmí zaskočit, že z kohoutku nikdy nepoteče studená voda, rozdíl mezi venkovní teplotou a klimatizovaným kontejnerem, v němž bydlíte, je 30° Celsia a z bazénu se občas poběžíte schovat do krytu před raketovým útokem. Vítejte v Bagdádu.

Václav Jiříčka

Nekonečná poušť. Náhle se do obrazu připlazí stočený hnědý had. Eufrat. Mozaika políček a datlových hájů lapených v síti zavlažovacích kanálů. Na obzoru se jak konfeta rozvinuje široká stuha Tigridu. Kolébka civilizace. „Právě jsme přistáli v Bagdádu. Venkovní teplota je 37° C. Kapitán a posádka společnosti Royal Jordanian se s vámi loučí a přeje vám příjemný pobyt.“ „Lháři,“ uleví si kdosi za mnou. Má pravdu – srpnové slunce rozpaluje okolní vzduch ve skutečnosti na 52 stupňů, a to jsme vystoupili do stínu. Kdo ví, odkud ty oficiální údaje berou. Oficiálně je vždycky všechno jinak – nejen v Iráku. Za okamžik projdu spolu se svým kolegou Ruutem letištěm a setkám se s naší ochrankou. Moc toho nenamluví, jsou profesionálové. Krátká instruktáž, po které si oblékám neprůstřelnou vestu s mým zkomoleným jménem a nastupuji do prostředního ze tří pancéřovaných landcruiserů. Helmu držím ve vojenském vaku mezi nohama, kdyby náhodou. Už je to skoro rutina.

Většina věcí se tu řídí standardními postupy. Za dvacet minut vjíždíme do Zelené zóny v centru Bagdádu

a o chvíli později nás gurkhové pouštějí na půdu velvyslanectví Spojeného království. Tihle nepálští vojáci s typickým širokým kloboukem a ještě širším úsměvem slouží v britské armádě od roku 1815. Tehdy je sice Britové po dlouhých bojích porazili, ale za jejich houževnatost a neústupnost jim nabídli službu pod svou vlajkou. Gurkhové tak chrání zvláštní instituce impéria už bezmála dvě století a stali se symbolem loajality a spolehlivosti. Ve vstupní hale visí obraz Jejího Veličenstva a svým klidem dává na okamžik zapomenout na železobetonové zátarasy, kterými jsme právě prokličkovali až sem. Vítá mne ředitel mise, dostávám čipovou kartu a klíče od soukromého bunkru, kterému tady říkají apartmán, sedíme, povídáme, vzpomínáme na minule. Pak přesun do místnosti plné počítačů, barevných map a zapíchaných špendlíků – připomíná to tu vojenský štáb. Šéf ochranky popisuje aktuální situaci, ukazuje místa posledních atentátů. „Poslední dobou posílají na Američany víc raket, tak to může líznout i nás, jak se s tím neuměj trefovat. Nám se nic nestalo, ale ve vládním hotelu v sousedním bloku

byli posledně mrtví," říká bezbarvým hlasem. Dál už pokračuje opět rutině. „Až uslyšíte poplach, máte tři čtyři vteřiny na to, abyste se schovali. Tady máte mapu krytů a zlomte vaz.“ No bezva.

Držím se na betonové cestičce – v písku mezi ochrannými valy totiž běhají solifugy, nejedovatí bílí pavoukovci, jejichž kousnutí ovšem pekelně bolí. Ubikaci E12 najdu raz dva. Dvorek se čtyřmi vchody, můj v levém rohu. Odemykám a hned za železnými dveřmi klopýtám o dvě bedny s pitnou vodou. „Vypij aspoň osm lahví denně," radil mi kdosi. Dvacet jich naskládám do lednice, sedám k telefonu a volám domů, že jsem v pořádku. Pak se převléknu, nastavuji klimatizaci na třicet stupňů, klepu u Ruuta a společně se vracíme k řediteli mise. Je třeba probrat podrobnosti zítřejšího kurzu.

Na horké půdě

Je neděle, což je v muslimském světě první pracovní den. Škoda, ještě bych spal. Při probouzení mám pocit, že se venku zvedá vítr. Z bezpečí postele zaujatě naslouchám poryvům větru a šumění korun stromů – než mi dojde, že to ve skutečnosti jen kvůli klimatizaci. Natáhnou ruku ke zdi vedle postele a ucuknu – už po ránu je docela rozehrátá, stejně jako nehybný, prachem oranžový vzduch, když vyjdu ven ze dveří. Chce to dva tři nádechy, než si člověk zvykne. Stejně jako na vařící sprchu, i když otočí modrý kohoutek, nebo na padesátistupňové vedro v kravatě a obleku. Všechno je o zvyku.

V kantýně si nakládám anglickou i arabskou snídani najednou. Ruut sarkasticky poznamenává, že jinému by to stačilo na dva dny, ale kontruji, že den je dlouhý a není zdravé vystavovat tělo hladu už od samého rána. Na minutu přesně nastupujeme do čekajícího landcruiseru, krátká instruktáž ochranky, zvláštní důraz na nouzový průlez ve střeše (významný Ruutův pohled, klouzající od oválného otvoru k mé dobře uložené snídani), pokyn do vysílačky, salutující gurkhové zvedající postupně troje zátaras – a už se řítíme kolem Vítězného oblouku a památníku neznámého vojína. Obojí dal Saddám Hussain vybudovat na památku vítězství Iráku na Íránem. Dvě kolosální brány ze zářivě lesklých zkřížených mečů postavila z roztavených íránských zbraní před dvaadvaceti lety německá firma. Pod meči je naaranžováno několik set zelených přileb padlých íránských vojáků. V řadě z nich je díra po kulce, jak později osobně zjišťuji. Zdály by objíždíme odstavená auta i odpadky u krajnice, v zatáčkách nás zpredu i zezadu kryjí doprovodná vozidla, za zadními sedadly buzučí elektronika rušiček radiových signálů. Po kilometru

Mise

V roce 2005 zahájila Evropská unie v rámci rekonstrukce Iráku Integrovanou misi na podporu právního státu EUJUST LEX-IRAQ. Cílem mise je předávat íráckým soudcům, vyšetřovatelům, policistům a vězeňskému personálu zkušenosti s nejlepšími praktikami užívanými v zemích EU. V oblasti vězeňství se školení až dosud odehrávala výhradně na půdě zemí EU. Počátkem roku 2011 se vedení mise přestěhovalo z bruselských kanceláří do prostor britské ambasády v Bagdádu a odstartovalo tak zcela novou fázi, v níž evropští experti školí írácký odborný personál a vedení věznic přímo na místě: v Bagdádu, Basře a kurdském Erbilu. Pro mne a Ruuta, který je ředitelem nizozemské věznice v Zutphen, to znamená lektorování kurzů o zacházení s nebezpečnými vězni a možnostech jejich resocializace.

cesty jsme na místě. Pěšky by to bylo kratší, ale to je tu zhora nemožné.

Mezi opuštěnými betonovými věžáky se stopami po dávných bojích působí Irácký obchodní institut jako sen: anglický trávník, květiny, palmy, klimatizace. Spousta personálu: každý něco organizuje, zpravidla dva nebo tři lidé stejnou věc, aniž o sobě vědí. Další jen tak postávají a pozorují okolí. Tamhletoho muže přece znám, nebo ne? Pomalu si vzpomínám – ale to už mne ředitel institutu líbá na obě tváře a nazývá mne nejlepším přítelem. Co bude chtít? Přinesou nám notebook. Odnosou adaptér. Přine-

Iráčané milují fólie. I sebevíce potrahané jsou symbolem novosti.

Ochranka hlásí příjezd účastníků kurzu. Vpředu jako vždy tlumočník Alí, srdečně se vítáme. Je vás všech 25? Ne, jen 18 – ostatní měli potíže se sem dostat. Nemá smysl se ptát podrobněji, je to jako vždy – někoho nepustil jeho ředitel, jinému se nepodařilo projít všemi checkpointy, další nesehnal ubytování. Většina spí u příbuzných, někteří v hotelu. Polovina z nich si na kurz vzala dovolenou, přijeli za svoje peníze. Zdály vypadají unaveně – je půl desáté a oni vstávali ve čtyři ráno, aby stihli

sou druhý notebook. Stále nemáme adaptér. Heslo k wifi... Přejete si čaj? Přichází ředitel s prosbou, zda bychom se na jeden den nevzdali konferenčního sálu výměnou za jiný. Tak je to tedy. Pak zděšený výkřik kohosi, když se snažím z obrazovky gigantické plazmové televize na zdi odlepit ochrannou fólii. Aha, oni to tu nechávají schválně. S bílou ochrannou fólií ještě z továrny tu jezdí auta po ulicích, fólii mají i notebooky, mobily.

projít desítkou kontrol až do Zelené zóny. Jakmile nás uvidí, ožijí, usmívají se. Muži po podání ruky prudce ucuknou a přikládají si dlaň na srdce (kdy já si na to zvyknu?), ženy jen kývnou na pozdrav.

Ruut spouští zahřívací kolo, je skvělý bavič a diskutér. V místnosti je 18 stupňů, ale i tak se oba brzy potíme, abychom skupinu ukočírovali – jsou plní všeho, co se kolem nich děje, to-

lik křivdy, korupce, chtějí měnit svou zemi k lepšímu, pracovat s vězni, mají zkušenosti. Pracují. Jsou úžasné otevření, i když s nimi sedí náměstek generálního ředitele. Zkušený, kultivovaný, velmi vzdělaný muž. Byl s námi i na prvním kurzu. Na minulém kurzu byl odvolán z funkce, měnil se generální ředitel. Teď ho povolali zase zpět. Je praktik, směje se tomu. Končím prezentaci, Ruut shrnuje téma. Je nám dobře ... jako když nachystáte oheň, škrtnete sirkou, bojíte se, že vám ji vítr zhasne, doufáte - a ono to pak opravdu chytne a hoří!

Mezi lidmi, mezi řádky

Konečně přestávka! Stojíme s účastníky u čaje a těšíme se z toho, že slůvků čaj máme společné. A nejen to - vždy je v kurzu alespoň jeden nebo dva, jejichž příbuzní žijí v Česku: zpravidla studují, mají prestižní profese. S někým hovořím anglicky, většinou potřebujeme tlumočníka. „Loni jsem se oženil, ale děti nemám, žena málo odpočívala a potratila. Ale už pracujeme na nápravě. Jezdím peugeotem třístředmíčkou, tady v mobilu mám fotku, podívej.“ S Hassanem jsem se ještě před pěti minutami neznal, ale i to je zde dost dlouhá doba na to, abychom si vyměnili vzájemné informace o věku, počtu dětí a zaměstnání, která děláme. Hassan má k diplomu z psychologie, což je tu spíš vzácnost, práce tři. Když mu skončí služba ve věznici, jde domů, kde má malé holičství. Pyšně mi ukazuje i novinářský průkaz. „Občas něco napíšu, ale spíš se to hodí, když se chceš dostat někam, kam všichni nemohou,“ mrká na mne spiklenecky. Pak se na mne zadívá, zakaboní se a pokývá hlavou: „Měl bys chodit k lepšímu holiči. Tenhle účes je fakt hrozný.“

Ta bezprostřednost je odzbrojující. Ale někdy nahání hrůzu: „Je mi padesát, mám devět dětí. Vlastně osm - nejstaršího syna mi zabili teroristi, protože pracuju ve vězení.“ Nasir v nažehleném obleku není sám, koho práce baví, a patří k přítomné většině, kterým vězni nebo jejich komplicové vyhrožují. „Počkali si na mě na ulici, abych někomu něco donesl, jinak že mi zabijí dítě. Řekl jsem to v práci, ale nemělo to efekt. Dvakrát jsem kvůli tomu změnil věznici. Teď

je to lepší.“ „Také vám v Evropě vyhrožují?“ ptá se Hussain, který zažil podobných příběhů hned několik. „A jak to, že máte v Česku dvojnásobný podíl vězňů než u nás?“ Krčím rameny.

Povídáme si o tom, co je terorismus. „Když vykradu sejf a použiju trhavinu, je to terorismus?“ ptá se Ruut. „Ano, jistě.“ „A když se opiju, sednu do auta a zabiju na chodníku nějaké lidi?“ ujišťuji se zas já. „Pak je to terorismus, samozřejmě.“ „Aha,“ vypustím stejné slovo dnes už poněkoliakáté. Bomba = terorismus. Násilí = terorismus. Trestní zákoník je přitom moderní, inspirovaný Francií a jeho egyptskou úpravou. Řada zákonů je ale vykládána účelově, některé zákony vydané ve zvláštních sbírkách byly zapomenuty. Ministr spravedlnosti vydává vlastní nařízení, která ovšem nesou označení přísně tajné, takže se obtížně dostávají do praxe. Odsouzený může být propuštěn na svobodu až poté, kdy dostane zvláštní propouštěcí list z ministerstva. Někteří tak zůstávají ve vězení měsíce i celé roky poté, co si odpykají nařízenou délku výkonu trestu. „Hlavně máme problémy s diferenciací,“ říká kdosi ve skupince, která se mezitím rozrostla. „To my také,“ kývu a myslím na to, jaké by to bylo, kdybychom jako jinde v Evropě o zařazení do typu věznice rozhodovali místo soudců my sami. „Takže také řešíte, jak oddělit obviněné od odsouzených? Emíry od obyčejných teroristů? Šíi-

ty od sunnitů?“ Emír je člověk, který dokáže zabít určitý počet nepřátel a má za to slíbenou odměnu v nebi. Požehnaný princ. Snažím se rozpočítat na dobu Asasinů, křížáckých válek, vraždění protestantů katolíky či naopak. Ale tady každý přírůbek pokulhává.

„Co je vaším dalším největším problémem?“ ptáme se už zpátky na semináři. „Přeplněnost,“ říká většina. „Jak je to u vás?“ zabodává Ruut prst do jednoho z účastníků. „Máme kapacitu 600 vězňů, ale fakticky jich máme přes tisíc,“ odpovídá. „A kolik vězňů máte vy?“ obrací Ruut pohled k jinému. „Od roku 2006 žádného,“ překvapuje nás odpověď. Přesto chodí již pět let spolu s dalšími 300 dozorců a několika odbornými zaměstnanci do práce každý den, kdyby snad měla být některá z tisícovek volných lůžek obsazena. Poznáváme, že organizovat něco centrálně tu nebude lehké.

Irák má 31 milionů obyvatel, vězeňská služba má na starosti 20 tisíc vězňů, dalších 17 tisíc je vězněno pod jinými ministerstvy (viz níže). Přestože jde za poslední dekádu o nárůst o 100 procent, jde o nízké číslo. Naprostá většina jsou obvinění, řada z nich je ve výkonu vazby již od roku 2003. Nadpoloviční většina byla obviněna z terorismu.

Oběd je živý, účastníci loví z paměti zapomenutá anglická slova, stěžují si, že mají „staré věznice, třeba i třicet let“. Jen málo z nich zaznamená tlumenou ránu, připomínající silvestrovský dělobuch. Tázavý pohled k naší ochrance – klid, vše je v pořádku. Večer se dozvíme o raketovém útoku pět kilometrů od nás, žádní zranění. Větší rozruch způsobí výpadek elektřiny, ale to jen proto, že je první den. Po týdnu se už nikdo nebude pozastavovat nad tím, že proud vypadává desetkrát za den, a spolu s ním především klimatizace, která na rozdíl od výpočetní techniky nemá záložní zdroje. Na záložní zdroje – naftové generátory – běží vlastně permanentně většina města.

Globální náves

Na další den musíme kurz odvolat. Ve městě se chystá velká protiamerická demonstrace síly a moci Moqtady Al-Sadra, muže, který po nedávném návratu z iránského exilu usiluje o získání duchovní a politické moci, má přívržence ve vládě i v parlamentu a drží vlastní milice. Neočekávají se násilnosti, ale pro účastníky kurzu by bylo nemožné se k nám přes zátaras dostat. Využívám toho a seznamuji se s osazenstvem ambasády.

Na značnou část zaměstnanců velvyslanectví Spojeného království není snadné natrefit. Drží se poněkud séparé, nosí bílé košile s jemným proužkem, honosí se tím nejvytříbenějším anglickým přízvukem, jsou pyšní na to, že neznají ani jedno arabské slovo, a o ostatních obyvatelích ambasády hovoří jako o těch Evropanech. Pokud to ovšem nejsou Skoti, kteří sice také nechápou Evropany, ale poctivě se snaží jim porozumět při společných večerech v baru. Evropané jsou jednak zástupci Evropské unie v čele s její ambasadorkou v Iráku Janou Hybáškovou, sympatickou akční krajankou, s níž jsem měl také několik příležitostí posedět, ale také zaměstnanci Světové banky, Dánského velvyslanectví a ovšem mise Evropské komise EujstLex. Evropané chodí – pokud zrovna nemají meeting – v šortkách a tričku, hovoří s nejrůznějšími, pramálo ušlechtilými přízvuky, zpravidla zvládají více jazyků najednou a jsou poněkud nedostatečně vděční za to, že jim Britové poskytli útočiště. Většinou jsou družní a nápomocní. Mezi nimi i další milý krajan, Jirka Stoch z Policejního prezidia.

Často někdo odletí do světa na krátké jednání v Bruselu, Londýně, Ammánu ... a každou chvíli svět létá za nimi. I ten malý český svět, uvědomil jsem si, když jsem se ten večer díval na palác iráckého premiéra pár set metrů od svého bunkru a viděl před ním na stožáru českou vlajku, neboť

Přes to všechno je Irácká vězeňská služba jako taková relativně moderní a západně orientovanou institucí. Má shodnou hierarchickou strukturu, podobné úkoly personálu, vzdělané zaměstnance vzdělané pro odborné zacházení, byť jsou to zde spíše děvečky pro všechno, kumulující naše funkce vychovatele, sociálního pracovníka, pedagoga a psychologa do jedné osoby. V některých věznicích – jichž je ale menšina – běží ambiciózní rehabilitační programy, vzdělávání, rekvalifikace, postpenitenciární programy. Viděl jsem fotografie dobře vybavených krejčovských dílen, holičství, truhláren, odkud si vězni (odsouzení i obvinění) odnášejí certifikáty srovnatelné se státními výučními listy. Problém je, že ne všechny věznice spadají pod Iráckou vězeňskou službu, resp. ministerstvo spravedlnosti. Dalšími věznicemi disponuje ministerstvo vnitra, ministerstvo obrany, ministerstvo práce a sociálních věcí (věznice pro mladistvé), kurdská regionální vláda, a také mezinárodní vojenské síly. Podobně jako někdy u nás, i tady se občas nostalgicky vzpomíná na minulý režim, kdy tu 35 let vládla socialistická strana Baas, vězeňství bylo významnou součástí výrobního průmyslu, plnilo normy, dílny praskaly ve švech a předpisy nikdo nezpochybňoval.

právě přiletěl Petr Nečas se čtyřicetkou našich obchodníků. A uzavírají se ovšem mnohem větší dohody, politické obchody, kontrakty. A tihle všichni Evropani jako by oscilovali mezi pocitem opuštěnosti na výspě světa a hned zas zdáním, že svět se odehrává především a právě tady. Irák má řadu strategických předností, ale především má a ještě dlouho bude mít ropu. Neskutečné množství ropy.

Lepší je nic nedělat, nebo se vrátit

Probouzím se do posledního dne kurzu poněkud později. V noci mne vzbudil nepříjemný alarm. Snažil jsem se v polospánku rozpomenout na to, co mám dělat. Jak to jen bylo? ... Najít bezpečný úkryt ... čtyři sekundy ... apartmán má železobetonovou střechu a pancéřová skla ... lehněte si ke zdi. U zdi jsem už ležel, nic dalšího mne nechtělo napadnout, tak jsem opět usnul. Ráno se ukázaly dvě věci: poplach byl planý a ostatní se zachovali stejně (správně) jako já. Tak nějak to člověka povzbudí!

Poslední den kurzu jako by každý chtěl povědět všechno, co dosud nestihl! Jsme rádi, když se nám nakonec podaří diskuse ukončit a shrnout celý týden do několika myšlenek na cestu. Účastníci si vše píší, mají plné sešity. Ale to hlavní přijde teprve teď. Už předtím si všímám, že jsou dnes všichni svátečněji ustrojeni. Včera jsme se fotili, celá skupina, ale dnes si každý chce udělat fotku s každým z nás zvlášť. Jdeme pro vlajky, iráckou i evropskou. Potřesení rukou, ukázání certifikátu na kameru, jeden snímek vážný, pro zaměstnavatele,

druhý s vyceněnými zuby pro rodinu. Je to ohromné představení. Hned po návratu domů navrhnu, aby byla v Institutu vzdělávání ve Stráži zřízena tabulka fotografa.

Všem byl týden málo. Oficiálně i soukromě v zákulisí si s námi účastníci snaží domluvit pokračování – pokud to jen trochu půjde, inšalah. Všem byl týden málo – kromě mne a Ruuta. Denně si telefonujeme s rodinou, ale její přítomnost skype nenahradí. A to nás čeká ještě jeden den...

Ten den mi není dobře. Vzduch byl včera plný písku, že nebylo vidět na 100 metrů. Písek je prý po vodě nejčastější přenašeč infekcí, stačí se jej nadýchat ze vzduchu. Ráno oblékáme neprůstřelné vesty a vyrážíme s ozbrojeným doprovodem. Čeká nás návštěva věznice. Konečně! Snažíme se vidět skutečnou věznici na vlastní oči už napotřetí, ale teď by to konečně mohlo vyjít: měsíc plánování, týden příprav. Včera celou asi pětikilometrovou trasu projely dva týmy z ochranky, bez problémů. Ještě že je cesta tak krátká, je mi čím dál hůř.

Vyjíždíme ze Zelené zóny, kolem je najednou skutečný Bagdád. Každý na naši kolonu kouká, jsem vděčný za tmavá skla. Stojíme. A znovu. Po třech kilometrech nás zastavuje policie. Jen krátká kontrola, říkají. Minutu. Trvá to patnáct minut. Vypínáme klimatizaci, je nesnesitelné vedro. Hlasy ve vysílačkách jsou profesionálně bezbarvé, ale zvyšující se počet hovorů je známkou stoupající nervozity. Třicet minut. Už jen minutu, říkají policisté, kterých už jsou kolem aspoň dvě desítky. Pětačtyřicet minut. První landcruiser dává pokyn k vycouvání. Představte si couvat ve špičce na zacpané pražské magistrále – půlka Bagdádu na nás tlačí. Objíždíme celou čtvrt, projíždíme další checkpointy, jedeme k věznici z druhé strany. Zbývá 800 metrů. Zastavujeme na checkpointu. Policisté o nás překvapivě vědí dopředu, odstavují nás do slepé ulice. Nevypadá to dobře. První vůz přidává plyn, letíme za ním. Cesta zpátky je volná – za patnáct minut jsme zpět v Zelené zóně. Věznice nám nebyla přána, šéf ochranky se omlouvá, nebyl si jistý bezpečností akce.

„Příště to zkusíme znovu,“ říká k neúspěchu tříhodinového výletu. „Inšalah,“ odpovídá dnes už podruhé Ruut a vděčně mu tiskne ruku.

Vzpouřa vězňů jako námět cvičení

Hromadné nepokoje odsouzených v objektu věznice byly námětem pravidelného cvičení skupiny pro zákrok pod jednotným velením, kterého se koncem května zúčastnili příslušníci znojemské věznice. Účelem bylo procvičení povelové techniky, postojů, cviků, tvarů, sestav a činností stanovených nařízením generálního ředitele.

Účastníci cvičení byli podrobně seznámeni s taktikou provedení služebního zákroku pod jednotným velením, v jednotlivých částech věznice. Metody a taktika zákroku byla procvičena formou praktického řešení stanovených modelových situací. Samotný nácvik se nekonal ve Věznici Znojmo, ale v zapůjčeném objektu bývalé rotý pohraniční stráže v obci Dyjákovičky. Zákrok pod jednotným velením pravidelně nacvičuje určená skupina příslušníků Věznice Znojmo, kteří jsou svojí fyzickou a organizační schopností na úrovni profesionálů z jiných speciálních jednotek. Tato zásahová jednotka má ve znojemské věznici 16 příslušníků, kteří spolu pravidelně zákroky nacvičují. Výcvik je zaměřen na taktiku zadržení a zneškodnění odsouzených vystupujících při vzpouřách a nepokojích odsouzených, popřípadě mohou být povoláni i do jiné věznice pomoci při obdobných akcích.

luk

Dětský den ve Fakultní nemocnici Olomouc

Ve venkovním areálu Dětské kliniky při Fakultní nemocnici Olomouc předvedli 8. června psůvodi olomoucké vazební věznice ukázkou výcviku služebních psů. Tato akce se konala v rámci dětského dne a uskutečnila se již podruhé. Přítomno bylo asi 15 dětí jednak z lůžkové části dětské kliniky a jednak z detašovaného pracoviště střediska sociální prevence. Děti, které se nemohly ze zdravotních důvodů účastnit, jedná se například o onkologické pacienty, mohly ukázkou zhlédnout z okna svých pokojů. Děti se seznámily nejprve s tzv. všestranným psem, kdy byla předvedena jeho poslušnost a zákroky proti pachatelům. A dále se speciálním psem na vyhledávání omamné psychotropních látek, který předvedl praktické vyhledání drogy v zavazadle. Děti si také mohly přítomné psy pohladit a dát jim malý pamlssek, prohlédly si rovněž služební vozidlo.

Nejvíce nás potěšilo to, že jsme mohli hospitalizovaným dětem zpříjemnit a zpestřit jejich pobyt v nemocnici.

maz

Co je to Akce Dobronožky

„Když chcete pomoci, nemusíte mít peníze, stačí dobrý nápad, šikovné ruce a hlavně odhodlání pomoci.“ Tato myšlenka zaujala vězně olomoucké věznice a s nadšením se v květnu a červnu zapojili do výroby Dobronožek. Co to ale Dobronožky jsou? Jsou to maňásky z ponožky, které budou zaslány organizátorovi akce a následně vydraženy na internetové aukci. Takto získaný výtěžek půjde ve prospěch občanského sdružení Loutky v nemocnici, jehož hlavním cílem je pomáhat dětským pacientům a rozdávat jim radost.

Pod vedením odborných zaměstnanců se do akce zapojili dobrovolníci z řad obviněných. Velkým a o to příjemnějším překvapením bylo zjištění, jak velký zájem vězněné osoby mají a že se chtějí podílet právě na této charitativní akci. Naším cílem byla nejenom snaha pomoci občanskému sdružení Loutky v nemocnici, ale také rozvoj kreativního myšlení a jemné motoriky, uvolnění psychické tenze z uvěznění a v neposlední řadě motivace pro smysluplné trávení volného času.

maz

Pomáháme pomáhat

Zaměstnanci Vazební věznice Olomouc dne 28. července 2011 opětovně darovali krev, tentokrát to bylo společně s prezidentem Českého červeného kříže Markem Juklem, který tento den absolvoval svůj 250. odběr. V uplynulém roce se zaměstnanci vazební věznice několikrát zúčastnili projektu Pomáháme pomáhat, který organizoval Český červený kříž. Celkem darovali zaměstnanci věznice v průběhu roku 2010 přes 30 litrů krve. Při dnešní příležitosti převzal ředitel vazební věznice Jiří Ruprecht z rukou Marka Jukla vyznamenání za obětavou činnost k propagaci bezpříspěvkového dárce krve. Poděkování všem přítomným dobrovolným dárčům krve vyslovila také primářka Transfuzního oddělení Fakultní nemocnice Olomouc Dana Galuszková. V den odběru příslušníci a občanští zaměstnanci vazební věznice odevdali na transfuzním oddělení asi pět litrů krve. Další termín společného darování krve se už plánuje.

maz

V Opavě je o práci vězňů zájem

Firma Opametal, s.r.o., která zahájila svůj provoz v opavské věznici letos 1. června, se zabývá výkupem a zpracováním kovového, papírového a plastového odpadu. Dřívější Uniflex s.r.o., který zaměstnával odsouzené rovněž při třídění plastového odpadu, ukončil spolupráci, a proto věznice nabídla výrobní halu k novému využití. V nové firmě zatím pracu-

je osm vězňů, ale plány do budoucna jsou rozšířit provoz o další směnu. Z počátku šlo pouze o třídění plastového odpadu, po měsíci byly práce rozšířeny o řezání a třídění papírového a kovového odpadu.

„Jak u papírového, tak u plastového či kovového odpadu je třeba provést oddělení jednotlivých materiálů, a to buď ručně, nebo pomocí okružní pily

či ruční rozbrušovačky,” vysvětluje mistr provozu práci odsouzených. „Vytríděný materiál se lisuje do balíků, které pak firma odváží a dále zpracovává.” Základní rozdíl mezi prací mimo věznici a uvnitř věznice vidí v tom, že osm hodin tráví ve společnosti odsouzených mužů. Různá omezení a opatření musí respektovat také on. Jsou zde daná pravidla, co se smí a co ne, musel si zvyknout na časté kontroly, přítomnost kamer, výjimkou nejsou ani kontroly při vyhledávání drog pomocí cvičených psů. Jeden z odsouzených mužů si práci pochvaluje: „Jsem moc rád, že jsem takovou práci dostal, a vážím si toho. Čas ve vězení rychleji utíká, baví mě to. Kolektiv včetně mistra je výborný, do práce se vždycky těším.” Další z odsouzených dodává, že práce je důležitá nejen pro to, aby trest rychleji ubíhal, ale také z finančních důvodů. Platí výživné na dvě děti, půjčky a dluhy spojené s trestnou činností. Převážná část odsouzených mužů má zájem pracovat, jen malé procento nechce nebo nemůže.

Ze strany firem je o zaměstnávání vězňů velký zájem, ale vzhledem k tomu, že práci nabízejí převážně mimo věznici, není možné jejich požadavky uspokojit, neboť většinu odsouzených nelze udělit volný pohyb. V současné době je průměrné procento zaměstnanosti 51,61 procent. Vedoucí oddělení zaměstnávání vězňů Dagmar Kubánková ale říká, že přestože se toto procento může zdát nízké, je třeba brát v úvahu to, že jeho výše je ovlivněna narůstajícím počtem odsouzených, takže například nyní pracuje u cizích subjektů o 27 odsouzených více než v roce 2009, kdy bylo průměrné procento zaměstnanosti 69 procent.

das

Třicet litrů darované krve

Ředitel Věznice Oráčov poděkoval zaměstnanci věznice Václavu Holému, kterému Český červený kříž udělil vyznamenání Zlatý kříž 3. třídy za celkem 80 odběrů krve. To představuje více než třicet litrů darované krve. Václav Holý zaslouží poděkování za hluboce lidský postoj, kterým nezištně přispívá k záchraně zdraví a života svých spoluobčanů. Dobrovolný dárcce oráčovské věznice Václav Holý je připraven pokračovat v bezplatném dárcovství krve i nadále.

peg

Oráčovská zásahovka se představila veřejnosti

Oslav 160 let od zakoupení první hašičské stříkačky v obci Kněžves na Rakovnicku se letos v květnu zúčastnila zásahová jednotka Věznice Oráčov.

Její příslušníci předvedli účastníkům lidové slavnosti dynamickou simulaci zásahu jednotky pro zákrok pod jednotným velením. Provedená ukázka byla obecenstvem přijata kladně a odměněna potleskem diváků.

peg

Další běh rekvalifikačního kuchařského kurzu pro odsouzené se ve znojemské věznici uzavřel 31. srpna. Tyto kurzy zde mají tradici již několik let a vzhledem k tomu, že jsou akreditované ministerstvem školství, mohou je odsouzení uplatnit i po ukončení výkonu trestu.

Z odsouzených budou kuchaři

Ludmila Kurdíková

Ve spolupráci s mistrem odborného výcviku Milanem Kropáčkem jsem odsouzeným předala dotazníky, abych zjistila zpětnou vazbu na tento rekvalifikační kurz. Na otázky odpovídali všichni účastníci. Věkové rozpětí bylo od 18 do 51 let a většina odsouzených měla jen ukončené základní vzdělání. Pouze jeden odsouzený měl z původního zaměstnání před výkonem trestu praxi z pohostinství, ostatní pracovali jako dělníci na stavbách a jeden odsouzený byl lodní mechanik. Zajímalo mě, jak se dovídají o možnosti absolvovat ve Věznici Znojmo tento rekvalifikační kurz. Ve většině případů to bylo od specialistů oddělení výkonu trestu ve svých kmenových věznicích. Pouze dvakrát byla odpověď odlišná. V jednom případě se o kuchařském kurzu dozvěděli při návštěvách od rodiny a ve druhém od kamaráda z vězení. Další dotaz se týkal jejich názoru, zda po ukončení výkonu trestu uplatní získanou rekvalifikaci při hledání zaměstnání. Všichni doufají, že ano. Jeden z odsouzených je vyučený kuchař a předpokládá, že s rekvalifikací navíc bude jednodušší najít si zaměstnání v oboru. Vzhledem k tomu, že v rámci vězeňské služby se pořádá rekvalifikačních kurzů více typů, byl

jeden dotaz také o tom, zda účastníci tohoto běhu rekvalifikačního kurzu, absolvovali ještě nějaký jiný. Ani jeden z nich se žádného jiného vzdělávacího kurzu nezúčastnil.

K získání potvrzení o úspěšném ukončení kurzu je nutné složit odborné teoretické a praktické zkoušky, proto i v průběhu kurzu musí odsouzení věnovat nějaký čas ze svého volna přípravě na zkoušky. Odpovědi na dotaz, jak moc byl kurz náročný, byly vcelku jednotné, protože většina z účastníků měla pouze základní vzdělání. Přiznali, že učení je neminulo, ale dalo se zvládnout. Před závěrečnými zkouškami měli všichni účastníci osobní volno v rozsahu tří pracovních dnů, aby měli čas na přípravu.

První kuchařský kurz ve znojemské věznici byl zahájen 7. 2. 2001, 19. 5. 2003 byl první kurz pro odsouzené do věznice typu C, tedy s ostrahou, a dne 16. 2. 2006 byl zahájen první kurz, ve kterém mohli odsouzení získat osvědčení o rekvalifikaci, akreditovaný ministerstvem školství. Podle odpovědí z dotazníku je zřetelné, že odsouzení mají o kurzy zájem a se získanou rekvalifikací očekávají také větší možnosti při hledání budoucího zaměstnání.

Protidrogová politika a praxe ve VS ČR

Tomáš Koňák

Autor je metodik pro protidrogovou politiku a prevenci kriminality VS ČR

Protidrogovou politiku Vězeňské služby a vůbec praxi protidrogových služeb pro vězněné uživatele drog je třeba vnímat jako součást širšího rámce odborného zacházení s vězni. To, že je odsouzený závislý na návykových látkách, respektive že je uživatelem drog, může být v penitenciární praxi vnímáno z několika pohledů. Užívání drog a s tím související chování je významné zdravotní riziko, tj. jedná se o chování, které potenciálně ohrožuje nejen zdraví daného jedince, ale i jeho okolí. Užívání drog představuje i značné riziko bezpečnostní, kdy se dá předpokládat, že se ten, kdo zneužívá návykové látky na svobodě, bude snažit opatřit si drogu i ve věznici a tam ji také užít.

Z hlediska zacházení s odsouzenými je však nejdůležitější pohled na užívání drog jako na riziko kriminogenity. Kriminogenními riziky jsou, pro připomenutí, míněny faktory, jejichž přítomnost na straně jedince zvyšuje pravděpodobnost toho, že daný jedinec po propuštění z výkonu trestu zrecidivuje k trestné činnosti. Takovýto faktorů je mnoho a různí autoři přikládají různým faktorům různý význam nebo potenciál být příčinou recidivy. Panuje však obecnější shoda na osmi až 12 základních faktorech, mezi něž patří právě i závislost. Ke stejným závěrům ostatně došli i autoři původního českého nástroje na posuzování kriminogenních rizik a potřeb SARPO, které je v současné době ve vývoji. 1)

Jedním z hlavních úkolů, které si kladou vězeňské systémy vyspělých zemí, je snižovat kriminogenní rizika vězněných osob, konkrétně tedy snižovat pravděpodobnost, že daný jedinec bude po propuštění z věznice páchat stejně závažnou, nebo dokonce ještě závažnější trestnou činnost, než jakou páchal před uvězněním. VS ČR proto výrazně přispívá k ochraně společnosti tím, že jednak monitoruje situaci v oblasti uvězněných uživatelů drog, ale hlavně že nabízí těmto rizikovým osobám odborné intervence z oblasti drogové prevence, tj. že jim poskytuje tzv. protidrogové služby.

Kolik drogově závislých vězňů máme?

Hned u odpovědi na tuto otázku narážíme na drobný problém, respektive na problémů několik. Předně jde o to zodpovědět si, kdo je to vlastně drogově závislý, tedy definovat, koho z těch, kdo v životě někdy užívali nějakou nelegální drogu, do této skupiny budeme zahrnovat. Dále pak je dobré vědět, jak budeme zastoupení těchto jedinců v populaci všech vězněných osob zjišťovat. Pokud si tyto otázky nezodpovíme, může se nám stát, že získáme data, která mezi sebou můžeme jen stěží srovnávat. Jedním ze zdrojů údajů o prevalenci 2) užívání drog v populaci vězněných

osob jsou výsledky vyšetření prováděných v rámci lékařských prohlídek. Statistická ročenka VS ČR 2010 uvádí, že celkový počet drogově závislých evidovaných zdravotnickou službou byl 10 763. Pokud tento údaj znamená celoživotní prevalenci užívání drog, dalo by se říci, že celoživotní prevalence užívání nelegálních drog v populaci vězněných osob je téměř 50%. Nelze však rozhodně tvrdit, že téměř každý druhý vězeň je drogově závislý. Dalším dostupným zdrojem dat jsou výsledky epidemiologických studií zaměřených přímo na odhad prevalence užívání drog, takovýto studií však v našich věznicích nebylo realizováno příliš mnoho. 3) Mezi nejznámější patří výzkumy, které byly publikovány v letech 2000 4) a 2003 5) a na kterých se podíleli též odborníci z VS ČR. Studie z roku 2000 odhaduje prevalenci užívání drog na 40 %, studie z roku 2003 pak na 56 %. V obou případech se jedná znovu o prevalenci celoživotní. Po dlouhé pauze v oblasti provádění epidemiologických studií v populaci vězněných osob byla v roce 2010 realizována reprezentativní studie, na které se podílela VS ČR spolu s Národním monitorovacím střediskem pro drogy a drogové závislosti. Sběr dat se uskutečnil ve všech věznicích na vzorku odsouzených, který čítal 2000 osob. Výsledky této studie by měly být v nejbližší době publikovány.

Dalo by se shrnout, že na základě výsledků dosavadních studií, zkušeností ze zahraničí a kvalifikovaných odhadů lze důvodně předpokládat, že prevalence užívání drog je v populaci vězněných osob výrazně vyšší, než je tomu v běžné populaci. Dále lze předpokládat, že velké procento osob z populace tzv. problémových uživatelů drog má nějakou zkušenost s uvězněním. Z toho vyplývá, že věznice jsou výrazně konfrontovány s fenoménem užívání drog.

Screening

U odsouzených i obviněných je prováděno systematické testování na přítomnost návykových látek (nebo jejich metabolitů) včetně alkoholu v těle. Jedním z důvodů provádění tohoto testování je ověření dodržování zákazu konzumace návykové látky včetně alkoholu. Testování však není zdaleka prováděno jen z represivních důvodů. Výsledky testování jsou také dalším zdrojem dat použitelných k odhadu pravděpodobného zastoupení uživatelů drog v populaci vězněných osob (výše diskutovaná prevalence užívání drog). Tyto informace mohou být dále indikací k léčbě nebo k poskytnutí jiné protidrogové intervence a v neposlední řadě jsou i indikátorem dodržování pravidel léčby nebo naopak vypovídají o porušení těchto pravidel.

Systematické testování na přítomnost návykových látek v těle u vězněných osob má ve VS ČR již poměrně dlouhou tradici, jeho počátky spadají zhruba do poloviny devadesátých let minulého století. Jsou prováděny dva základní druhy testování na přítomnost drog v těle, a sice orientační testování zpravidla za použití soupravy k detekci návykových látek nebo jejich metabolitů v moči (zpravidla ve formě multipanelu) a dále pak provádění konfirmační analýzy některou akreditovanou toxikologickou laboratoří zpravidla za využití chromatografické metody. Testování na přítomnost alkoholu v těle je prováděno prostřednictvím dechových analyzátorů, přičemž konfirmace je zadána opět některé akreditované toxikologické laboratoři, která ji provádí ze vzorku krve.

V současné době jsou v rámci vstupní lékařské prohlídky testovány zpravidla všechny osoby při nástupu k výkonu vazby a osoby, které nastupují výkon trestu s délkou trestu vyšší než čtyři měsíce. Toto testování nemá represivní účel a slouží k výše zmíněnému sledování pravděpodobného zastoupení uživatelů drog v populaci vězněných osob. Dále pak toto testování slouží jako verifikace anamnestických údajů uváděných vězněnou osobou v rámci vstupní lékařské prohlídky a stává se součástí zdravotní dokumentace dané osoby. Další skupinou testování jsou náhodná systematická testování, kde je vzorek osob vybírán zpravidla náhodně a kde jsou určeny povinné kvóty pro množství takto vybraných osob. Tyto kvóty jsou dány v procentech a liší se u obviněných a u odsouzených. Dále se u odsouzených kvóty liší v závislosti na tom, zda jsou odsouzení v péči některého odborného pracoviště, nebo jsou tzv. ve standardním výkonu trestu. U osob v péči odborného pracoviště jsou kvóty daleko vyšší, neboť zde je testování právě indikátorem dodržování pravidel léčby.

Zvláštní skupinou testování jsou tzv. cílená testování, která se realizují v případě podezření na zneužití návykové látky nebo alkoholu vězněnou osobou.

V roce 2010 bylo podle údajů poskytnutých odborem zdravotnické služby u vězněných osob provedeno celkem 19 703 testování na přítomnost návykových látek v těle. Pozitivních nálezů po konfirmaci bylo celkem 357. Co se týče druhu jednotlivých detekovaných látek, jednalo se v sedmi případech o buprenorfin, v 66 případech o benzodiazepiny, ve 130 případech o metamfetamin, v osmi případech o opioidy, ve 101 případě o THC a ve 45 případech o kombinaci dvou a více těchto látek. Podle výsledků analýz vzorků moči, které byly v roce 2010 v rámci orientačního testování označeny jako pozitivní na přítomnost návykových látek nebo jejich metabolitů a na základě toho byly zaslány do toxikologické laboratoře k provedení konfirmace, lze odhadovat spolehlivost testů používaných v současné době VS ČR k orientačnímu testování zhruba na 80 %.

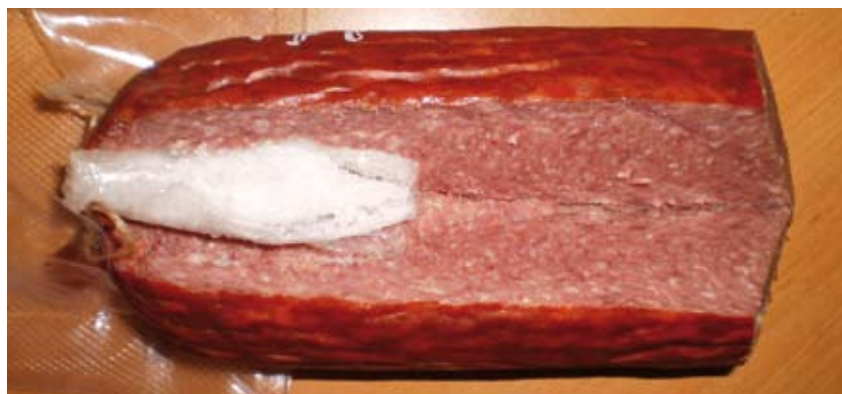
Nešlo se tedy cestou zřízení zvláštních oddělení, kde by byli společně umístěni všichni pacienti v substituční léčbě. U zrodu zavedení substituční léčby do našich věznic stála MUDr. Věra Kodešová, která dodnes působí ve věznici Praha Pankrác, a dalo by se říci, že je nestorem léčby drogově závislých vězněných osob. Supervizorem projektu byl MUDr. Petr Popov. Substituční léčba se ve VS ČR provádí zpravidla ambulantní formou. Kritériem pro zařazení vězněné osoby do substituční léčby je závislost na látkách ze skupiny opioidů, kdy abstinční léčba není možná, nebo byla opakovaně neúspěšná. Dalším kritériem je, že do substituční léčby může být zařazena pouze vězněná osoba, u níž již probíhá nebo proběhla substituční léčba v mimovězeňském zdravotnickém zařízení. Ve vězení se tedy substituční léčba nezahajuje. Léčivým přípravkem používaným k substituční léčbě je zpravidla metadon. Substituční léčbu lze uskutečnit jen se souhlasem pacienta na základě písemně uzavřené terapeutické smlouvy, v níž pacient vyjádří souhlas

Současná právní úprava vězněným osobám explicitně zakazuje vyrábět, přechovávat a konzumovat alkoholické nápoje a jiné návykové látky, proto je konzumace návykových látek ve vězení kázeňským přestupkem a velice pravděpodobně i trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí (záleží na posouzení konkrétního případu konkrétním soudem). Výše kázeňského trestu záleží na tom, kdo trest uděluje, zpravidla se však jedná o některou formu trestu umístění do uzavřeného oddělení.

Substituční léčba

Substituční léčba závislosti na opioidech byla ve VS ČR zavedena v roce 2006, kdy byl zahájen pilotní projekt ve dvou věznicích, a sice ve Vazební věznici Praha-Pankrác a ve Věznici Příbram. Po úspěšném ukončení tohoto pilotního projektu bylo poskytování substituční léčby postupně rozšířeno do dalších osmi věznic, kde byla zřízena centra substituční léčby. Celý projekt zavedení substituční léčby byl od počátku koncipován tak, aby byl realizovatelný v běžných podmínkách našich věznic, tj. v podmínkách standardního výkonu trestu, popř. vazby.

s touto léčbou a jejím režimem. Léčba bývá ukončena buď na vlastní žádost pacienta, nebo při porušení pravidel léčby pacientem. Při propuštění z věznice je pacient předán mimovězeňskému zdravotnickému zařízení, kde pacient v léčbě pokračuje. Substituční léčba je poskytována celkem v deseti věznicích, kde jsou zřízena centra substituční léčby. Podle údajů poskytnutých odborem zdravotnické služby bylo v roce 2010 v substituční léčbě celkem 67 vězněných osob. Prevalence infekčních chorob a zvláště pak virových hepatitid typu B a C je v populaci vězněných osob násobně vyšší než v běžné populaci. Co se týče HIV, je situace naštěstí daleko příznivější. Injekční uživatelé

drog jsou z hlediska přenosu infekčních nemocí bezesporu velice rizikovou skupinou. I přes to nejsou naše vězňice pro poskytování intervencí spadajících do oblasti harm reduction, respektive do oblasti terciální drogové prevence, v současné době příliš příznivým prostředím. Tyto intervence nemají oporu v zákoně a lze důvodně předpokládat, že by se pro ně těžko hledala jak politická podpora, tak i podpora veřejnosti. Vězení je stále obecně vnímáno jako prostředí, kam se drogy nedostanou, a kde tedy drogy nejsou. Výměnné programy nejsou ve věznicích zavedeny, v současné době se nicméně v souladu s úkoly Akčního plánu realizace Národní strategie protidrogové politiky chystá provedení analýzy možnosti distribuce HR materiálu ve věznicích.

V článku jsou použity údaje, které jsou též součástí speciální kapitoly Výroční zprávy o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2010. Úřad vlády ČR, Praha 2010 – v tisku.

1) Viz například Buriánek, J., Petras, M., Netočný, M. a kol (2010) Analýza dat z pilotního projektu SARPO 1. České vězeňství. 3/2010, VS ČR, Praha 2010, s 12.

2) Prevalence je jedním ze základních ukazatelů v epidemiologii. Udává podíl počtu jedinců např. trpících danou nemocí a počtu všech jedinců ve sledované populaci. Je vztažena k určitému časovému okamžiku (momentu) a obvykle se vyjadřuje v procentech.

3) Pro přehled realizovaných studií a jejich výsledků viz např. Miovský, M. a kol. (2003) Analýza současného stavu užívání nelegálních drog ve věznicích. In Vězeňství a nelegální drogy. Úřad vlády ČR, Praha 2003, s. 27 - 29. nebo Trávníčková, I., Zeman, P. (2007) Možnosti trestní justice v protidrogové politice I. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2007, s. 103-108.

4) Marešová, A. a kol. (2000) Drogová problematika ve věznicích ČR a některých zahraničních věznicích. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2000.

Tereza Skučková ze sdružení Sananim pro pomoc drogově závislým říká:

Mnohdy nemůžeme své klienty ve věznicích ani najít

Robert Blanda

Představte nám sdružení Sananim

Občanské sdružení Sananim funguje 20 let v ČR a je to jedno z největších zařízení tohoto typu. V současné době má jedenáct programů čili jedenáct zařízení, a to od kontaktního centra přes terapeutické komunity až po doléčovací centrum. COKUZ, čili Centrum pro osoby v kontaktu se zákonem, je jedno z těchto zařízení, kterém se přímo zaměřuje na osoby ve výkonu trestu. V současné době bychom chtěli prezentovat především tu péči po výkonu trestu. A to se právě organizuje na základě spolupráce s Pracovní a sociální agenturou Sananimu. Tato aktivita vlastně umožňuje, že ti lidé po výkonu trestu mohou přijít sem a využít výhod, které program nabízí.

Jak vypadá spolupráce s Vězeňskou službou ČR.

Kde se daří, a kde třeba ne?

Oficiálním partnerem programu je Vazební věznice Praha Ruzyně. Kromě toho jsme před půl rokem uzavřeli smlouvu s Věznici Plzeň. Plzeň není přímo partnerem programu, ale je to věznice, která s námi blízce spolupracuje. Dále jsou to Věznice Vinařice a nově je to Světla nad Sázavou. S touto věznicí jsme nově také navázali spolupráci, a to ještě tak, že Svět-

lá oslovila nás, což je velmi neobvyklé a velmi progresivní. A normálně se to nestává. Normální postup je ten, že my kontaktujeme vězňice a snažíme se k té spolupráci nějak dostat. Vedení Světla nad Sázavou se nabídlo samo a je v tomto jedinečné. Mají dokonce zájem, aby ta spolupráce probíhala co možná nejintenzivněji... Jinak na Ruzyně chodíme dvakrát týdně, v úterý a ve čtvrtek, do Vinařic jednou za tři měsíce, do Plzně asi jednou za šest týdnů... se Světlou jsme se domlouvali na spolupráci jednou měsíčně.

Podle čeho si vězňice vytipováváte?

Program byl původně navržen tak, že jsme oslovili všechny vězňice. Mysleli jsme si, že to bude probíhat tak, že pošleme kontaktním pracovníkům ve věznicích informační maily o tom, že pracujeme s klienty po výkonu trestu a že se jedná o program, který je po výkonu trestu pomáhá resocializovat, a jestli by měli zájem se o tom něco víc dozvědět. A ta reakce byla skutečně nulová. Nepřišla prakticky žádná odpověď. Přemýšleli jsme, jak to udělat jinak, a oslovili jsme tedy generální ředitelství a místního protidrogového koordinátora a šli jsme touto cestou. Domluvili jsme si schůzku, která se uskutečnila někdy koncem loňského roku. Domlu-

vili jsme se, že by on poslal oficiální mail všem bezdrogovkám ve vězení a ten kontakt s věznicemi takto nějak předjednal. Ozval až teď v létě, že se k tomu dříve nedostal a že se teď do toho pouští... To jsou ty věci, na které neustále narážíme, že to všechno strašně dlouho trvá...

Jak si vězně ve věznicích vybíráte? Spolupracujte například s vychovateli?

Ten proces je takový, že se nám ozývají terapeuti a vychovatelé z bezdrogových zón. Vzhledem k tomu, že se tím takto zabýváme, tak víme, že se ti naši potenciální klienti nacházejí i mimo bezdrogové zóny, ale vedení věznic nám nedovolí kontaktovat klienty z běžných oddílů. Snažili jsme se o to, bylo to naším cílem, ale nenašli jsme způsob, jak to udělat. Primárně tedy máme přístup na bezdrogové zóny, pokud budeme chtít, a probíhá to tak, že si domluvíme schůzku, a pak v této bezdrogové zóně uděláme besedu. Je to takový seminář, kdy s kolegou představíme vězňům náš projekt i organizaci Sananim a nastíníme, co se v těch projektech dělá. Věznice vítá, když se soustředujeme na to, co bude s lidmi venku, ale nemá moc ráda, když nějak supluje její vlastní program a služby. Toho se i chceme vyvarovat. Při této besedě je prostor na dotazy

a následně je po besedě prostor na individuální pohovory. Při nich se obvykle domluvíme na nějakém plánu toho, co se dá dělat do budoucna.

Jak tyto pohovory vypadají? Před naším rozhovorem jste říkala, že když jste se pokoušeli spolupracovat s věznicí Praha Pankrác, že byl přítomen vychovatel, který do pohovoru přímo zasahoval...

Ano, ve všech ostatních věznicích se tyto rozhovory odehrávají bez přítomnosti vychovatele a není s tím vůbec žádný problém. Nikdy se nestalo, že by u toho chtěl být někdo přítomný; ta důvěra je velká. Nikdy nebyl žádný problém, kromě Pankráce, kde ten vychovatel prostě byl.

Jakou máte odezvu od vězňů, s čím se vám nejvíc svěřují? Co je jejich hlavní problém v téhle věci?

Hlavní věc, která vězně trápí, je, že to, s čím vyjdou ven - čili zápis v rejstříku trestů, jim zabrání sehnat si zaměstnání... To je jejich obrovská obava, často nemají žádné pracovní zkušenosti a v této věci si nejsou jisti a neumějí si představit, že by si se záznamem v rejstříku mohli najít práci. Takže to je ústřední téma: Nemám školu, nemám praxi, najdu si práci? Myslím, že si ji nenajdu. My se jim snažíme vysvětlovat, že počet lidí se záznamem v rejstříku je docela hodně, jenom z našich klientů je to více než polovina. A bývá to problém obvykle jen na začátku, pokud by měl někdo nějaké nereálné představy, např. ... v bankovníctví, kde to opravdu nejde. Jinak u lidí, kteří záznam mají, ale vracejí se a chtějí dělat například nějaké řemeslné práce, to nebývá problém. Druhým problémem je, že když se vracejí z výkonu trestu, tak mají často v místě svého bydliště narušené sociální vztahy nebo nefungující rodinu, takže se často nechtějí vracet do místa bydliště, protože tam jsou, jak oni říkají, provaření. Často se chytají na to, že jim nabízíme možnost hrazení ubytování v Praze. Zdůrazňujeme jim ale, že například tenhle benefit, ubytování v Praze, je založen na dlouhodobé spolupráci, čili jde o to, abychom o klientovi věděli maximum informací a aby byl námi jaksí prověřený. Abychom s ním mohli pracovat i venku. Třetím tématem je nástup do protidrogové léčby. Setkáváme se s tím, že klienti jsou sice na bezdrogovkách, nevěří si, nejsou si jisti tím, co bude venku, a uvažují, jestli mají jít do léčby. Proto se přicházejí zeptat na perspektivy a podmínky té léčby.

Jak dlouho před výstupem z výkonu trestu získáváte vězně ke spolupráci?

To je velmi individuální. Naší prioritou je pracovat s vězni, kteří mají brzký výstup, dejme tomu do půl roku, ale nebývá to pravidlem. Jsou tu i klienti, kteří mají ty výstupy mnohem dál... třeba za dva roky... ale pokud je klient dobře motivovaný a spolupráce s ním je dobrá, tak i to je možné... Pokud vydrží on, tak my nemáme žádný problém s ním být v kontaktu takto dlouhou dobu. Další věc, kvůli které se na nás obracejí, je při žádosti o podmíněčné propuštění, kdy my jim můžeme napsat nějakou zprávu o spolupráci, kterou oni pak přiloží ke své žádosti o podmíněčné propuštění, a soudce k tomu může, a nemusí přihlídnout. Určitě je ale pro vězně lepší, když je ve spolupráci s nějakým zařízením tohoto typu.

Pokud jde o tu léčbu, vy jste schopni ji zprostředkovat až třeba k nástupu?

Určitě. Dva až tři měsíce před pevným výstupem z trestu zasíláme klientovi podklady, dotazníky a připravujeme ho na terapii. Naprostá většina klientů volí terapeutickou komunitu, ale i pokud by se rozhodli pro léčbu na psychiatrické klinice, tak bychom to uměli zprostředkovat. Pokud se jedná o naši komunitu, tak se přímo dohodnu s pracovníkem centra, informuji ho o daném klientovi a pak, podle pořadníku, zasílám všechny podklady včetně klientova rukou psaného životopisu ke schválení a snažím se koordinovat výstup klienta s jeho nástupem na detoxikační léčbu, což se provádí nejčastěji u Apolináře nebo v Bohnicích, a to tak, aby se nepo-

hyboval venku moc dlouho. Máme dobrou zkušenost, takže to opravdu navazuje. Po klientově nástupu na detox se dozvíme, jak tam bude dlouho, což je maximálně asi týden, podle výsledků testů, a je to opět všechno cíleno tak, aby co nejrychleji nastoupil na samotnou terapii.

Co by vězeňská služba mohla nebo měla udělat, aby se spolupráce s vámi zlepšila?

Pokud jde například o věznici Praha Ruzyně, tak tam nás mrzí vlastně jediná věc, a to že my docházíme za našimi klienty na základě seznamu, který dostáváme od sociální pracovníce, který obsahuje rozpis zájemců o kontakt s námi. Seznam obsahuje čísla cel a oddílů, kde ti klienti jsou, a my pak klienty ve věznici hledáme. Žádáme dozorce, jestli je možné, aby nám uvolnili nějakou kulturní místnost, a neustále narážíme na to, že je to pro ně práce navíc. Z jejich pozice to samozřejmě chápou, cítíme, že je obtěžujeme. Pro nás by bylo optimální, a děje se to tak ve Vinařicích nebo i ve Světlé, abychom měli na ten daný den přidělený vlastní prostor, kam jsou klienti přiváděni. Je to velké usnadnění naší práce, protože se velmi často stává, že svého klienta ani při opakovaných návštěvách na oddíle prostě nezastihneme. Buď má návštěvu, nebo vyšetření u lékaře, nebo tráví volný čas, anebo přijdu ve stanovený čas a on je ve sprše a podobně. Kolikrát prostě nemohu klienta ve věznici ani najít. Takové věci nám hodně ztěžují práci. Kdyby to šlo zařídít tak, abychom měli na daný den vyhrazený nějaký prostor a ty vězně nám tam v daný čas předvedli, tak je to pro nás obrovské usnadnění práce.

Tereza Skučková

foto: Vilma Šilarová

Jaká je vězeňská protidrogová praxe v evropských zemích

Protidrogová politika a praxe ve vězeňských službách evropských států je závislá na legislativě dané země a také na míře společenské tolerance vůči užívání drog. Z ankety, kterou v červenci provedl tiskový referát GR VS ČR vyplývá, že rozdíly v přístupu k uživatelům drog ve vazbě nebo ve výkonu trestu se od sebe dosti liší, na což je třeba při porovnání přístupu k drogám brát ohled. Jednotící zásadou ale je, a týká se to například i Rumunska, kde je držení omamných látek pro vlastní potřebu (i ve vězení) povoleno, že za mřížemi je drogový režim více či méně centralizován.

Podle odhadů vězeňská služba **Polska** je v polských vězeňských zařízeních drogově závislých osob jen asi 2,4%, což představuje 2000 – 2500 vězňů. Vězeňská služba užívá podobné metody jako ostatní státy EU, především testy na přítomnost drog v organismu, má ale pochybnosti o průkaznosti těchto testů.

„Tyto údaje se různí. Nemáme souhrnné informace, u které skupiny osob jsou drogy identifikovány, ani zda se u nich jedná o pouhé držení drog, jejich užívání nebo přímo závislost na nich,“ uvádějí představitelé polské vězeňské služby.

První program substituční léčby byl spuštěn v roce 2003 ve vazební věznici Krakow s použitím metadonu. Zaměstnanci vězeňské služby poskytují vězněným osobám užívajícím metadon komplexní zdravotní a terapeutickou péči v souladu s nařízením ministra zdravotnictví ve věci substituční léčby. Počet vězněných osob podstupujících substituční léčbu metadonem každoročně roste.

V současnosti realizuje polská vězeňská služba sedm programů ve 22 organizačních jednotkách, kterých se účastní 97 vězněných osob, 13 osob je léčeno antiretrovirově, jedna těhotná žena podstupuje substituční program a je léčena rovněž antiretrovirově (údaje z 30.6.2011). Za držení nebo užívání drog hrozí vězňům v Polsku disciplinární tresty, umístění do profylaktického programu nebo do terapie. Důsledkem může být také přemístění do zavřeného typu střežení. V polských věznicích se neuplatňuje program harm reduction, ale používá se jiných léčebných a terapeutických programů. „Existuje mnoho programů profylaktických, program krátké intervence opřený o motivační pohovor a také je v provozu 16 terapeutických oddělení s kapacitou 578 míst pro vězněné osoby závislé na návykových látkách. Například v roce 2010 se uskutečnilo 427 programů, kterými prošlo 16 113 vězněných osob,“ uvádí polská vězeňská služba.

V průběhu roku 2010 bylo v **Chorvatsku** evidováno 17 946 vězňů s různými právními kategoriemi (odsouzených vězňů, osob odsouzených za přestupky, osob ve vazbě, vězňů a mladistvých). Z tohoto počtu bylo 3056 vězňů detekováno jako drogově závislých. Dne 31. prosince 2010 bylo 5165 vězňů různých kategorií, mezi nimiž bylo 1257 narkomanů.

Vězni s drogovou závislostí (nebo s problémy spojenými s užíváním drog) jsou identifikováni několika kombinovanými způsoby:

***rozhodnutím soudu** - povinné léčby drogových závislostí, psychiatrické odborné posudky při rozhodování, zpráva z centra sociální péče při hodnocení. Drogová závislost může také někdy být posuzována jako druh trestného činu (držení drog a obchodu s drogami, majetkové trestné činy v souvislosti s drogovou závislostí);

***při přijímání do vězení** - prostřednictvím testování moči na drogy, lékařské vyšetření (povinné pro každého vězně při nástupu do věznice), které mohou zahrnovat i testování na různé přenosné choroby (HIV, žloutenka apod.);

***prostřednictvím diagnostického procesu** (pouze u odsouzených osob). Je-li trest delší než šest měsíců, každý vězeň stráví 3-5 týdnů na speciálním diagnostickém oddělení, kde prochází komplexním multidisciplinárním diagnostickým procesem. (Psycholog, sociální pracovník, pedagog, kriminalista, právník, atd.). Pro kratší tresty (do 6 měsíců), je krátký souhrnný diagnostický proces prováděn při jejich přijetí do věznice nebo nápravného zařízení;

***při výkonu trestu** - odsouzený může být detekován jako narkoman či uživatel drog během výkonu trestu, zejména prostřednictvím namátkových kontrol moči na přítomnost drog nebo drogových testů moči (pravidelně aplikováno na všechny vězně, kteří jsou v podezření na zneužívání drog a náhodně u všech vězňů). Užívání drog ve věznicích je detekováno při testování moči na

drogy (náhodně, nebo po návratu do vězení) a při prohlídce vězňů, návštěvníků, místností/cel.

V roce 2010, byla detoxifikace opiátovými agonisty poskytnuta 1191 vězňům (všechny kategorie) (metadon byl použit v 41,3% případů, zatímco buprenorfin byl použit v 58,7% případů). Navíc bylo dalších 789 vězňů (všech kategorií) zařazeno do udržovací léčby prostřednictvím opiátových agonistů (buprenorfin v 85,8% případů). Detoxikační a substituční terapie se používá v uzavřených podmínkách (V ČR věznice C,D) spolu s principem bez drogových zón, zatímco v polootevřené (B) a otevřené (A) jsou realizovány bezdrogové terapie.

Chorvatsko nemá žádný program na výměnu jehel a stříkaček. „Podle našeho zhodnocení bezpečnosti není potřeba takový program v našich věznicích. V roce 2010 nebyly nalezeny žádné jehly ani stříkačky, přičemž bylo provedeno 199 898 vězňů a 19 989 prostor (místností). Heroin byl nalezen v celkové váze 150,3 gramů, ale z toho 138 gramů při jednorázové akci (v žaludku odsouzeného při nástupu do vězení),“ uvádí vězeňská služba Chorvatska. „Máme jen několik pozitivních urino testů na opiáty, i když bylo provedeno 4184 testů na psychotropní látky,“ dodává vězeňská služba.

V **Rumunsku** se podle zákona z roku 2000 netrestá držení nedovolených látek, což určuje i rozsah pravomocí rumunské vězeňské služby. „Detekce na zneužívání drog se v našem vězeňství provádí pouze za účelem zjištění diagnózy, pokud vězeň vykazuje symptomy závislosti. Je třeba vězně správně diagnostikovat, aby mohlo být rozhodnuto o následné léčbě,“ uvádějí zástupci rumunské vězeňské služby a dodávají, že ke zmíněným postupům potřebují souhlas dotčené osoby. Ke 30. červnu 2011 bylo v rumunských věznicích evidováno 2095 vězňů s drogovou závislostí, což představuje 7,36%.

V Rumunsku se neprovádí povin-

né testování při nástupu do vězení, pouze při nástupu na metadonovou substituční léčbu se pacient testuje před zahájením léčby a následně pravidelně s frekvencí minimálně jednou za měsíc kvůli kontrole na účinnost léčby. Od roku 2009 je v Rumunsku 10 vězeňských zařízení s metadonovou substituční léčbou. Během dvou let se zúčastnilo této léčby 80 vězňů. Kromě metadonu se v Rumunsku provádí substituční léčba suboxonová nebo naltroxonová léčba. V rumunském vězeňství se provádí také program harm reduction program, což znamená distribuce kondomů, poradenství, dobrovolné testování na HIV, které je k dispozici ve všech věznicích, či program výměny injekčních stříkaček, který se realizuje v sedmi věznicích a využívá ho asi stovka odsouzených.

Sbor vězeňské a justiční stráže **Slovenské republiky** neneviduje v současné době žádné osoby, které po absolvování symptomatické léčby po nástupu do vězeňského zařízení byly „aktivně drogově závislé“. V minulosti bylo na Slovensku zhruba od

600 do 900 drogově závislých vězňů. Zjišťování drog se provádí podobně jako jinde screeningovým vyšetřením moči na výskyt látek vylučovaných po metabolismu drog v organismu. Vyšetřování se provádí namátkově i cíleně, a to ve spolupráci s policejním orgánem ZVJS. V letošním roku se slovenské vězeňské službě podařilo získat screeningové testy, které analyzují sliny, díky čemuž jsou schopné odhalit drogy v organismu mnohem rychleji poté, co se dostanou do organismu. Pomocí diagnostických souprav bylo v roce 2009 provedeno 895 náhodných či cílených kontrol, při kterých bylo zjištěno 318 případů zneužití drogy. V roce 2010 byly drogy zjištěny u 892 vězňů.

Slovenská vězeňská služba nevyužívá v současnosti žádnou metodu substituční léčby, neboť se daří zamezovat průniku drog do vězeňských zařízení a po absolvování symptomatické léčby (zahrnující úplnou abstinenci a podávání léků na bázi benzodiazepinů a opiátů v délce až dvou týdnů) vězňové úspěšně abstingují. Ze stejného důvodu Slovensko nevyužívá ve

svých vězeních ani žádné programy harm reduction. Sbor nicméně věnuje zvýšenou pozornost rizikovým pacientům – vězňům s drogovou minulostí a zabezpečuje pro ně dispenzarizaci zaměřenou na odhalování potenciálně rizikových onemocnění jako hepatitidy B a C nebo HIV.

Ve vězeňských zařízeních **Estonska** je podle informací estonské vězeňské služby drogově závislých vězňů asi čtvrtina (v 1. čtvrtletí 2011 to bylo 812 drogově závislých osob, čili 24%). Vězeňská služba Estonska užívá testy mezi vězňenými osobami k určení přítomnosti drog v lidském těle. Testy se provádějí formou rozboru moči a jsou náhodné, důvodové a pravidelné. Pravidelné testy se provádějí po dlouhých návštěvách a návratu odsouzených po propustce. Důvodové testy se provádějí v případech podezření, že vězněná osoba má příznaky užití drog. Náhodné testy se provádějí vězňeným osobám umístěným na protidrogové jednotce, které studují nebo pracují mimo věznici, a kteří jsou drogově závislí a kteří jsou v kontaktu s dalšími vězňenými osobami spojenými s drogami. Ročně se uskuteční asi 3000 testů. „Toto testování pokládáme za úspěšnou metodu detekce drogové závislosti ve věznicích,“ komentují představitelé estonské vězeňské služby.

Estonsko využívá ve věznicích i metodu substituční léčby, kdy se opiáty nahrazují metadonem. „Podle zprávy z roku 2010 jsme měli 64 případů této substituce za rok. Zpráva za 1. čtvrtletí 2011 uvádí devět případů,“ uvádí estonská vězeňská služba. V estonských vězeních se nevyužívá program Harm Reduction, protože výměna injekčních stříkaček nevidí služba jako potřebnou a její výsledky považuje za sporné. „Tohoto programu se užívá dle potřeby, vybírají se různé prostředky a aplikují se velmi opatrně dle potřeby,“ doplňují představitelé estonské vězeňské služby.

Narkomanům pomůže vakcína

(Lidové Noviny) - Závislost na kokainu je silná a pro její zvládnutí neexistuje lék, jakým jsou syntetické opiáty (např. methadon) pro narkomany závislé na heroinu. Ve Spojených státech je připravena ke schválení očkovací látka, která by měla narkomanům závislým na kokainu ulevit. Nadějně testy. Látka prochází posledním stadiem klinických testů, kde je polovina pacientů z řad narkomanů očkovaná vakcínou a zbývajícím dobrovolníkům je píchnuta injekce s neúčinnou látkou. Ani účastníci testů, ani lékaři, kteří efekt očkování následně hodnotí, nemají tušení, kdo dostal

očkovací látku a kdo jen neúčinné placebo. Výsledky finálních zkoušek jsou povzbudivé a americký Úřad pro potraviny a léčiva by mohl v dohledné době „očkování proti kokainu“ povolit jako součást léčby ze závislosti na této droze.

Nápad očkovat narkomany proti drogám není nový. Poprvé se tento přístup zkoušel už před více než 40 lety. Na naléhavosti nabyla potřeba léčby lidí závislých na kokainu v osmdesátých letech minulého století, kdy se Spojenými státy rychle rozšířilo užívání této drogy ve formě zvané crack. Do té doby byl kokain luxusní

drogou boháčů. Dávka cracku však stála pouhé dva a půl dolaru a drogu mohla kupovat mnohem širší klientela. Ruku v ruce s „crackovou epidemií“ šla i kriminalita včetně válek dealerských gangů bojujících o teritoria pro odbyt drogy.

Protilátky otupí efekt drogy. Samotná molekula drogy, například kokainu, morfinu nebo nikotinu, je sice lidskému organismu cizí, ale zároveň je příliš malá, než aby si jí imunitní systém povšiml. Za normálních okolností se proto v těle narkomana protilátky proti droze netvoří.

Podané ruce ve znojemské věznici

Po roční pauze přišli do Věznice Znojmo zástupci sdružení Podané ruce. Toto sdružení zajišťuje drogovou službu ve vězení s tím, že na ni navazuje následná péče po ukončení výkonu trestu. Tato následná péče je zaměřena na oblast sociální, poradenskou a terapeutickou a to všem uživatelům drog, kteří mají zájem změnit svůj životní styl a vyhnout se opakovanému konfliktu se zákonem souvisejícím s konzumací, výrobou a distribucí drog.

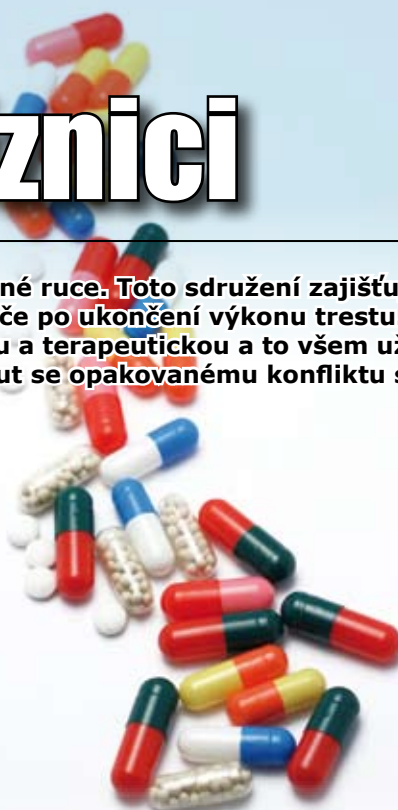
Ludmila Kurdíková

Podané ruce kontaktují uživatele drog již ve vězení a formou besed a poradenství je připravují na výstup z výkonu trestu. Nabízejí řešení jejich drogového problému, vysvětlují možnosti následné péče, aby se předešlo relapsu a recidivám a také nabízí pomoc i jejich rodinám a blízkým osobám. Veškeré služby tohoto sdružení jsou bezplatné a přístupné všem, kteří o ně projeví zájem.

Znojemskou věznici navštívily 12. září Lidie Pilat a Olga Škvařilová. Lidie Pilat nebyla ve Znojmě poprvé. Účastnila se besed již v minulých letech. Úvodem vysvětlila, proč sdružení Podané ruce existuje a jaká je náplň jeho činnosti. Podle zájmu odsouzených stanovila témata, která budou během besedy řešena. Postupně se tedy řešilo chráněné bydlení, získání práce, změna působiště, následná ústavní léčba v místě bydliště a prevence relapsu.

Pilat zdůraznila, že je velmi důležité

tzv. mentální plánování již během výkonu trestu. Každý si musí uvědomit, co si přeje po ukončení výkonu trestu. A jaké byly odpovědi? „Nevracet se zpět do vězení.“ „Být vyrovnanější.“ „Chci hlavně změnit prostředí, abych neměl kontakt s bývalými kamarády a tím se vyhnul problémům, které mě předtím dostaly do vězení.“ Pokud si chtějí odsouzení řešit bydlení po ukončení výkonu trestu, je možné bydlet v sociálních bytech. Například v Brně jsou tyto byty dva. V těchto bytech je možné bydlet po dobu šesti měsíců. Ubytování jsou přísně hlídání, zda nedochází tajně k recidivě užívání drog. „Pokud se vám stane, že si jednou vezmete drogu, protože jste to nevydrželi, a řeknete to vašemu kontaktnímu pracovníkovi z našeho sdružení, lze to řešit bez postihu. Jen v případě, že tajně konzumujete drogy, řešení je radikální a to ukončení bydlení.“ Vysvětluje Pilat. Stejně se řeší tyto problémy

i v ubytovnách, které má sdružení k dispozici. Kapacita ubytoven je zhruba 30 až 40 lidí. „I zde probíhá namátková kontrola na konzumaci drog našimi pracovníky. Při porušení pravidel se tato pomoc okamžitě ukončí této pomoci. Poplatek za ubytování lze řešit ze sociálních dávek.“ Dalším velkým problémem, je hledání práce. „Je to velmi složité, ale řešitelné. Z počátku třeba formou brigád. Pokud vytrváte, lze tak během tři čtvrtě roku najít stabilní práci. Když máte podporu rodiny, je to zpravidla rychlejší, třeba i do měsíce,“ vysvětluje Olga Škvařilová. „Pokoušeli jsme se najít nějaké zaměstnavatele, kteří by zaměstnali i bývalé vězně, ale není to ideální. Většinou tam pak takoví lidé mají cech bývalého vězně. Proto je lepší hledat práci na doporučení těch, kteří s tím mají nějaké zkušenosti. Záchranou může být práce v chráněných dílnách. Výdělek je sice malý, ale alespoň něco. Lidé si tam vydělají 50 korun na hodinu, a navíc zde mohou pracovat jen pět hodin denně. Ale ve zbylém čase si mohou hledat práci, popřípadě absolvovat rekvalifikační kurz,“ vysvětluje Olga Škvařilová.

S ředitelkou Věznice Znojmo Lenkou Smutnou se sdružení Podané ruce dohodlo na častější spolupráci. Optimální se zdá být jedna návštěva za dva měsíce. Kromě skupinové besedy, jsou vhodné také individuální konzultace, poskytované ve výkonu trestu. Během těchto konzultací již lze řešit konkrétní problémy a domluvit se předem na poskytované péči po ukončení výkonu trestu.

Jaký byl uplynulý školní rok ve Věhrdech

Pavel Vorálek

V uplynulém školním roce 2010/2011 bylo do denního studia Školského vzdělávacího střediska Věznice VS ČR Věhrdy přijato 118 mladistvých a 141 dospělých žáků, celkem tedy střediskem prošlo 259 odsouzených. Z tohoto počtu studovalo v pěti dvouletých učebních oborech 22 mladistvých a 45 dospělých, celkem 67 odsouzených učňů. Z devěťadvaceti žáků druhých ročníků úspěšně složilo závěrečnou zkoušku a získalo výuční list celkem sedmnáct žáků, z toho 2 mladiství a 15 dospělých, dva žáci budou skládat opravnou zkoušku v náhradním termínu.

Odsouzení s kratšími zbytky trestu většinou spíše než dvouleté studium v učebních oborech volí studium v kurzech; 114 mladistvých a 103 dospělí – celkem 217 odsouzených zvolilo denní studium v některém z jedenácti záučních a odborných kurzů s délkou studia od jednoho do pěti měsíců. Někteří tak postupně úspěšně absolvovali i několik kurzů během jednoho školního roku - vydáno tak bylo např. 39 osvědčení z kurzu stavebních prací (z toho 21 mladistvým odsouzeným), 52 osvědčení z kurzu malířských a natěračských prací (z toho 24 mladistvým odsouzeným), 35 osvědčení z kurzu zpracování dřeva (z toho 24 mladistvým odsouzeným), 10 osvědčení z kurzu

květinářských prací (z toho 9 mladistvým odsouzeným), 7 osvědčení z kurzu keramických prací, 4 osvědčení z kurzu reprografických prací (z toho 1 mladistvému odsouzenému) a 36 osvědčení z kurzu práce s počítačem (z toho 15 mladistvým odsouzeným) - celkem 214 certifikátů. Příznačným rysem školy pro odsouzené je značná průběžná obměna žáků během jednoho školního roku a zdaleka ne všichni své studium úspěšně završí. Zatímco někteří rozšíří svoji kvalifikaci hned několika certifikáty, jiní školou projdou takřkajíc „bez výsledku“ - někteří nezaviněně (13 žáků bylo přemístěno do jiné věznice, pěti žákům uplynul v průběhu školního roku konec tres-

tu a dalších 32 bylo za dobré chování podmínečně propuštěno), jiní vlastní vinou nebo selháním (24 žáků zanechalo studia na vlastní žádost, 5 žáků bylo vyřazeno z bezpečnostních důvodů a 16 žáků bylo vyloučeno ze studia pro hrubé porušení školního řádu). Kvalitu vzdělávací činnosti školy pro odsouzené však není možno kvantifikovat statistikou výslednosti studia a pedagogickému personálu ŠVS patří za jejich nelehkou práci dík a uznání.

Kurz předcházení zadluženosti pro mladistvé

Jiřina Vopatová

V rámci spolupráce mezi Věznicí Všehrady a občanským sdružením Mosty v Mostě se koncem května uskutečnil čtyřhodinový zážitkový kurz předcházení zadluženosti, který je součástí projektu SPAM + (sociálně preventivní program) pro rizikovou mládež Ústeckého kraje.

Tento projekt je financován prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky. Koordinátorem akce byl manažer projektu Jan Hrubeš. Cílem této služby bylo posílit právní vědomí a finanční gramotnost mladistvých odsouzených a posílit jejich informovanost v problematice komerční zadluženosti. Pod vedením odborných lektorů - manželů Lackovských se skupina devíti mladistvých odsouzených ze 4. ubytovny dozvěděla i zábavnou formou spoustu informací z oblasti rizik zneužití osobních dokladů, spotřebitelských úvěrů, půjček a lichvy. Dále byla probrána i témata povinných plateb ze zákona - zdravotní a sociální pojištění a důsledky života na dluh v dluhové pasti.

Den s Ajaxem

Jednotka pro zákrok pod jednotným velením Věznice Oráčov se v červnu zúčastnila akce Den s Ajaxem. Tuto osvětovou akci uspořádala Policie České republiky ve spolupráci s dalšími složkami integrovaného záchranného systému v areálu Základní školy Jesenice. Smyslem setkání bylo seznámit děti s činností jednotlivých složek záchranného systému. Jednotka oráčovské věznice se prezentovala zákrokem proti nebezpečným pachatelům trestné činnosti a dále ukázkou eskortního vozidla.

Příslušníci vězeňské služby se takto pokusili rozšířit pohled dětí na činnost méně známého bezpečnostního sboru, který má ve společnosti důležité místo při boji s kriminalitou.

peg

Mezinárodní seminář bojových umění a technik intervence se konal letos od 7. do 9. června již podesáté v polském Kaliszi. Seminář je určen zejména pro příslušníky ozbrojených složek s cílem zlepšit dovednosti a naučit je novým postupům v oblasti boje a intervenčních technik.

Na semináři bojových umění v Kaliszi

Semináře se účastnilo téměř 200 lidí z 18 zemí světa. Kromě polských expertů zde výcvik vedli specialisté z České republiky, Slovenska, Německa, Francie, Itálie, Maďarska, Litvy, Lotyšska, Gruzie, Estonska, Moldavska, Ukrajiny a dalších zemí. Mnoho z těchto mistrů je zodpovědných za výcvik v boji proti teroristickým skupinám v různých zemích.

Českou republiku reprezentovali na semináři příslušníci Vazební věznice Ostrava: Petr Schlossarek, Pavel Sztwiertnia, Roman Macháček a dále Milan Takáč z IVVS ze Stráže pod Ralskem. Posledním členem české delegace byl známý ostravský zápasník a bývalý příslušník ostravské vazební věznice Aleš Kolařík.

„Účast na tomto semináři je prestižní záležitostí jak pro účastníky, tak pro cvičitele,“ říká hlavní organizátor a vedoucí oddělení výcviku v centrálním Školícím středisku vězeňské služby Polské republiky v Kaliszi Mirosław Kuświk.

Mezinárodní instruktor jiu-jitsu a instruktor Modern Combat a Krav Magy Kuświk je držitelem 10. danu.

Účastníci semináře mají možnost využívat nejen různých bojových umění, intervenčních technik, ale také střelby a výuky týkající se taktiky. Výcvik se prováděl na třech velkých tatami ve sportovní hale školícího střediska. Nejvýznamnější mistři, kteří vedli jednotlivá zaměstnání, byli:

Soke (velmistr) Philippe Floch (Francie), 10. dan, bývalý důstojník francouzské vojenské policie, trenér, prezident organizace International Modern Combat, mezinárodní instruktor taktiky a techniky intervence, Modern Combat, Krav Magy, Karate-Do, Jiu-Jitsu,

Soke Claudio Artusi (Itálie), 9. dan, trenér Krav magy a Hako Ryu Jiu-Jitsu,

Alexander Gorbatiuk (Ukrajina) 5. dan Sambo, Systema, bývalý instruktor sebeobrany Spetznaz

Arkadiusz Kups (Polsko) Combat 56, bývalý velitel speciální vojenské 56. jednotky, tvůrce systému Combat 56.

Leszek Kołtun (Polsko) mistr světa v kickboxu, mezinárodní instruktor taktiky a techniky intervence, modern combat a kickboxu

„Snažíme se trénovat systém vhodný pro uniformované složky. Je to tak skutečné, že to funguje v životě. Příslušník musí být připraven i v případě útoku zbraní,“ tvrdí instruktor pro odbornou přípravu polské pohraniční stráže Radosław Wisniewski. „Je známo, že nikdo se nenechá odzbrojit dobrovolně. V takových situacích je nezbytná rychlá reakce a připravenost. My přizpůsobujeme techniku pro člověka a ne člověka pro techniku.“

ku. Trénujeme pod vedením velkých mistrů, účastníci jsou velmi motivováni a to je nejlepší škola,“ dodal.

Kromě tréninku a výcviku se během semináře uskutečnila také mezinárodní střelecká soutěž o pohár ředitele Centrálního Školícího střediska Vězeňské služby Polské republiky. Střílelo se z 9mm pistole Walther P 99. V mezinárodní soutěži střelců z 11 zemí se autor tohoto článku, příslušník Petr Schlossarek, umístil na 5. místě. Pozoruhodná byla vysoká úroveň této soutěže, kdy maximálního možného počtu 50 bodů dosáhlo celkem devět soutěžících a o konečném pořadí musel rozhodnout až tzv. golden shot.

Cenné zkušenosti získané na této akci poslouží při výcviku příslušníků Vězeňské služby ČR a navázané kontakty jsou perspektivou další spolupráce v této oblasti, např. při uspořádání semináře bojových umění a technik intervence, jehož pořadatelem bude již potřetí Vazební věznice Ostrava.

Účast' kaplána na řešení krízových situací

Převzato z časopisu Zvesti

Juraj Furda

V dnech 18. – 20. novembra 2009 sa uskutočnil v Rekreačnom stredisku Zboru väzenskej a justičnej stráže v Bukovci odborný seminár väzenských dekanov a kaplánov. Časť seminára si vyhradili na špecifickú tému, akou je zvládanie krízových situácií a možná účasť väzenského dekana a kaplána na jej riešení. K téme si prizvali ako konzultanta psychológa a krízového vyjednávateľa PhDr. Juraja Furdu z ÚVV a ÚVTOS Košice.

Na krízový aspekt sa dá nazerať z dvoch uhlov pohľadu – ohrozenie obvineného alebo odsúdeného a ohrozenie príslušníka, resp. pomáhajúcej osoby (kaplán, psychológ, sociálna pracovníčka, pedagóg, advokát apod.)

V prvom prípade sa jedná najmä o sebaopoškodzovanie, hladovky, až suicídiá. Pri hladovkách alebo demonštratívnych sebaopoškodeníach je pomoc kaplána čo do účinnosti zhodná s pomocou psychológa, pedagóga či sociálneho pracovníka. Môže využiť postupy a uplatniť zásady, ktoré sú v takýchto prípadoch už známe a obvykle aj uplatňované. Tieto zásady sme si spoločne prešli a prípadne ozrejmovali. Nadviazanie kontaktu, ktorý možno spočiatku bude monológom; nepodceňovanie vážnosti prežívanej emocionálnej bolesti či pocitu krivdy vo vzťahu k závažnosti zvoleného prostriedku demonštratívneho sebaopoškodzovania alebo hladovky; rozlišovanie zúfalého pokusu o oprávnené zaujatie pozornosti (nevhodným spôsobom) od manipulatívneho vydierania za účelom získania neoprávnených výhod; vytváranie dialógu za účelom pomoci, založeného na dôvernom vzťahu, zbavenom akýchkoľvek predsudkov, predčasného moralizovania či bagatelizovania atď.

O niečo iná je už krízová situácia spojená s prebiehajúcim procesom skutočného úmyslu sebevraždy, a tiež situácie spojené so zadržiavaním rukojemníka. Tu už je zo skúsenosti vo svete očividná prítomnosť duchovnej osoby skôr nežiadaná, nakoľko jej prítomnosť môže spustiť nežiaduce emotívne podfarbené procesy. Osoba farára je obvykle bežne spájaná aj s pohrebmi, posledným pomazaním a pod. To niekedy u suicídálnych osôb či páchatelov zadržujúcich rukojemníkov môže spustiť skratovité ritualizované konanie, poznačené beznádejnosťou vnímania situácie, smerujúce k rozlúčeniu sa so životom a konečnému suicídiu, prípadne aj k bezohľadnému vraždeniu rukojemníkov. Patrí teda do vyčlenenej skupiny osôb (príbuzní, veliaci dôstojníci, milienky apod.), ktoré sa do priameho procesu vyjednávania nepúšťajú. Ich pomoc však môže byť veľmi účinná v krízových centrách pre prepustených rukojemníkov, kde môžu poskytnúť veľmi účinnú emocionálnu a duchov-

nú podporu na prekonanie stresu prežitého akútneho ohrozenia života. Osobitnou kapitolou bola aj na tomto seminári téma správania sa v zajatí. Duchovní sú vzhľadom na okolnosti poskytovania rôznych duchovných služieb v kategórii najohrozenejších osôb, pracujúcich s obvinenými a odsúdenými v podmienkach výkonu väzby či výkonu trestu. Často sú s odsúdenými sami, cirkevné procedúry neakceptujú bezvýhradne systémové bezpečnostné (sebachrániace) opatrenia obvyklé pre ostatných príslušníkov a zamestnancov zboru. V kaplnkách, spovedniciach nie sú (aspoň podľa mojich informácií) namontované hlásky či priemyselné kamery, monitorujúce aspoň vizuálne situáciu, nie vždy je vítaná prítomnosť referenta režimu. Z hla-

diska taktiky sú jedným z najohrozenejších (a tým najzneužívateľnejších) článkov fungovania väzenského systému.

V prípade, že sa duchovná osoba stane rukojemníkom, zväzda to síce k zmierlivej a pomáhajúcej intervencii takpovediac „zvnútra“, ale platí tu to isté, čo pre ostatných rukojemníkov – neriešiť situáciu, spoľahnúť sa na pomoc „zvonku“. V pozícii rukojemníka je človek mimoriadne ohrozený a zraniteľný, akákoľvek nespokojnosť najmä labilných väzňov sa im môže bezprostredne kruto vypoustiť. Preto si len znovu pripomeňme zásady pre správanie sa rukojemníka v situácii zajatia, ktoré som zhrnul do týchto 13 bodov:

- 1. Snažte sa zachovať klud a uklidniť sa čo najskôr po zajatí.**
- 2. Snažte sa čo najviac odpočívať, je to účinný prostriedok na znížovanie úzkosti. Vytvorte si azylový priestor.**
- 3. Nepúšťajte sa do polemík, sporov, nehrajte s väzňami súťaživé hry, kde niekto vyhráva a niekto prehráva.**
- 4. Odpovedajte na otázky, ale neposkytujte nové informácie.**
- 5. Zachovajte si nenápadnú ostražitosť, všímajte si významné detaily, kedykoľvek môžu byť nejakým užitočné.**
- 6. Zdržiavajte sa, pokiaľ možno, čo najďalej od okien, dverí a vašich väzňov. Pri oslobodzovacej akcii sú to najrizikovejšie miesta.**
- 7. Vyvarujte sa unáhľených pohybov, vopred väzňom oznámte, čo idete urobiť.**
- 8. Vyvarujte sa pôsobeniu Štokholmského syndrómu; zachovajte si vnútornú silu a osobnú dôstojnosť.**
- 9. Počítajte s tým, že budete spútaní či inak uväznení. Nepokúšajte sa o nejakú zúfalú, nepremyslenú samooslobodzovaciu akciu.**
- 10. Oznámte väzňom akékoľvek svoje nevyhnutné potreby (zdravotné, hygienické, stravovacie apod.)**
- 11. Počas oslobodzovacej akcie neutekajte do úkrytu, ale ľahnite si na zem tam, kde práve ste, s rukami za hlavou.**
- 12. Počítajte s tým, že bezprostredne po oslobodení budú policajné jednotky zaobchádzať so všetkými zadržanými osobami v objekte rovnako, až kým si neskôr dôkladne neoveria vašu totožnosť.**
- 13. Nerozpakujte sa využiť po skončení vášho zajatia psychologické/duchovné služby na včasné zmiernenie prežitéj akútnej traumy ohrozenia života.**

Věznice Břeclav

je jednou z věznic, které se nacházejí v regionu jižní Moravy. Jako samostatný vězeňský objekt působí od 1. ledna 1997 a trvale jsou do ní umísťováni pouze muži. Do 31. 12. 2005 byla věznici vazební. Výkon vazby byl zajišťován pro okresy Břeclav, Hodonín, Uherské Hradiště a Zlín. Oddělení pro výkon trestu odnětí svobody sloužilo pro odsouzené zařazené v dozoru.

Z historie Věznice Břeclav

Budova Okresního soudu v Břeclavi, jejíž součástí byla okresní věznice, byla postavena na sklonku 19. století v novorenesančním slohu, jako celá řada dalších soudobých veřejných budov v Břeclavi. Byla stavěna pro potřeby okresního soudu, který zde vznikl v roce 1850 po reformě státní správy způsobené revolučními událostmi roku 1848. Tehdy byla zrušena soudní pravomoc patrimoniálních úřadů (správ příslušného velkostatku, který vykonával veškeré správní a soudní pravomoci k poddaným panstvím) a se zánikem poddanství vznikly nové správní a soudní orgány. Pod pravomoc okresního břeclavského soudu spadaly obce Nová a Stará Břeclav, Židovská obec Břeclav a Podivín, město Podivín a vsi Lanžhot, Kostice, Tvrdonice, Mikulčice, Týnec, Moravský Žižkov, Ladná, Velké Bílovice a Hrušky.

Okresní věznice byla určena pro krátkodobé tresty odsouzených ze spádové oblasti břeclavského soudu. Ke krátkodobým trestům nastupovali odsouzení s vlastním jídlem, např. chlebem a špekem a pitím – mnohdy i s demižónem vína.

Věznice ukončila svoji činnost v roce 1953. Od roku 1959 byla budova předána Okresnímu národnímu výboru. Později zde byl až do roku 1989 vojenský útvar pohraniční stráže.

V roce 1990 byla budova převedena okresnímu soudu, který jednu

část budovy nechal zrekonstruovat pro svoji potřebu, zatímco druhá část byla určena pro stavbu věznice. S výstavbou nové věznice bylo započato na jaře roku 1993, stavba byla ukončena na jaře roku 1995. Od té doby byl také zahájen provoz vazební věznice jako objektu Vazební věznice Brno. Dnem 1. ledna 1997 byla rozhodnutím ministra spravedlnosti zřízena samostatná Vazební věznice Břeclav.

Výkon vazby

Kapacita oddělení výkonu vazby je ve Věznici Břeclav 27 míst, z toho šest míst jako vazba se zmírněným režimem. Zbytek vazby je vykonáván tzv. pevnou formou. To znamená, že celý obviněný opouští jen v případech vykonávání úkonů souvisejících s jejich trestním řízením, návštěvou lékaře, vycházek, návštěvy v návštěvní místnosti a v souvislosti s plněním programu zacházení. Pokud mají zajištěnou pravidelnou týdenní výměnu, mohou používat vlastní oděv. Mají povoleno používat vlastní televizní a rádiové přijímače na vlastní zdroj. Denně na oddělení přichází knihovník, u kterého si mohou zapůjčovat knihy z obsáhlého knižního fondu vězeňské knihovny. Dvakrát týdně mohou nakupovat prostřednictvím vězeňské prodejny. Každý den mají nárok na nejméně jednu hodinu vycházky na vycházkovém dvoře určeném pro obviněné, kde mají k dispozici sportovní náčiní pro sportovní vyžití. Na koupání obviněných jsou

K 1. 1. 2006 se v rámci reprofilyce z vazební věznice stala věznice pro odsouzené muže zařazené do výkonu trestu odnětí svobody ve věznici s dohledem a ve věznici s ostrahou. Celková kapacita věznice je v současné době 194 míst, z toho 27 míst je určeno pro oddělení výkonu vazby, která je zabezpečována pouze pro okres Břeclav a Hodonín. Ředitelem břeclavské věznice je od roku 2009 Miroslav Vodák.

vyčleněny dva dny v týdnu. V rámci speciálních výchovných aktivit se obviněni mohou účastnit sportovních aktivit, aktivit souvisejících s pracovní terapií, kroužkem výtvarných technik, sociální komunikace a kroužkem počítačovým

Výkon trestu odnětí svobody

Jedno oddělení pro výkon trestu odnětí svobody je určeno pro odsouzené, kteří jsou soudem zařazeni do věznice typu s dohledem, druhé oddělení je určeno pro odsouzené, kteří jsou soudem zařazeni do věznice typu s ostrahou. Součástí obou jsou specializovaná oddělení pro trvale pracovní nezařaditelné - oddělení výkonu trestu odnětí svobody pro trvale pracovní nezařaditelné muže v dohledu - odd. F, a v ostraze - odd. A.

Specializované oddělení A pro trvale pracovní nezařaditelné v ostraze má kapacitu 63 míst. Odsouzení jsou zde umístěni většinou na ložnicích o třech lůžkách. Oddělení je vybaveno kuchyňkou, jejíž součástí je mikrovlnná trouba, rychlovarná konvice a pračka pro samoobslužné činnosti, dále je odsouzeným k dispozici televizor, stolní fotbal a kulečnický. V kulturní místnosti můžou odsouzení pracovat na třech počítačích.

Specializované oddělení F pro trvale pracovní nezařaditelné v dohledu má kapacitu 18 lůžek, které jsou rozděleny do čtyř ložnic. Na oddělení jsou dvě kulturní místnosti, která slouží zároveň jako jídelny s kuchyňským koutem. Oddělení je z části bezbariérové. Samozřejmostí je sociální zařízení pro vozičkáře se sprchovým koutem. Ke smysluplnému využívání volného času mají odsouzení k dispozici prostory určené pro programy zacházení, kde jsou dvě společenské místnosti, knihovna, počítačový koutek, posilovna a kuřárna. Za příznivého počasí je také využíván vycházkový dvůr.

Odsouzení z oddělení A i z oddělení F se i přes své zdravotní problémy za účasti skupiny specialistů - zaměstnanců oddělení výkonu trestu, zapojují do programů zacházení. Aktivně pracují v kroužku výtvarném, zahrádkářském, počítačovém, hudebním, zeměpisném nebo v kroužku společenských her. Po schválení lékařem se také věnuje skupinka odsouzených pod dohledem speciálního pedagoga rekondičnímu cvičení v posilovně. Dva dny v týdnu jsou vyhrazeny pastorační činnosti, kdy mezi odsouzené dochází kaplan. Velké oblibě se těší i relaxační vycházky po Břeclavi.

Zaměstnávání vězňů a programy zacházení

Celkem je ve Věznici Břeclav v současné době zapojeno do pracovního procesu 64 vězňů. Dvacet jedna z nich je zaměstnáno u podnikatelských subjektů v Břeclavi a okolí, ostatní pracují v režii věznice jako kuchaři, údržbáři, obsluha koteln, úklidáři a skladníci.

V rámci programů zacházení, které představují soubor pracovních, vzdělávacích, terapeutických a volnočasových aktivit, mají odsouzení možnost trávit smysluplně a aktivně svůj volný čas v některém ze zájmových kroužků. Největší zájem je o kondiční posilování a počítačový kroužek. Někteří odsouzení se věnují studiu cizích jazyků. Funguje zde také kroužek akvaristický a hudební.

Otevření nového oddělení

Ve Věznici Břeclav bylo 1. června 2011 otevřeno nové oddělení výkonu trestu odnětí svobody s dohledem. Oddělení vzniklo v části administrativní budovy věznice, z prostorů, které dříve sloužily jako kanceláře zaměstnanců. S jeho budováním bylo započato letos v únoru. Na stavebních úpravách se z velké části podíleli pod dohledem odborných zaměstnanců odsouzení pracovní zařazení v režii věznice na úseku údržby a elektro. Zprovozněním nového oddělení se tak navýšila celková kapacita věznice o 18 míst, na současných 194.

Služební pes Nex a jeho pán

Pprap. Josef Šesták slouží ve Věznici Břeclav 16 let. Služební kynologii se věnuje od roku 1998, kdy začínal s všestranným služebním psem Smailem, se kterým se stal vicemistrem VS České republiky ve všestranné služební kynologii a také vicemistrem ZVaJS Slovenské republiky ve všestranné služební kynologii.

Od roku 2006, kdy byl Smail z důvodu stáří nahrazen Nexem z Klemova dvora, se začal věnovat jeho výcviku se specializací na vyhledávání omamných a psychotropních látek. Nex se narodil 14. 2. 2004 v chovné stanici Klemův dvůr. Má složených 12 zkoušek z výkonu dle národního i mezinárodního zkušebního řádu a je zařazen jako chovný pes plemene německý ovčák. V současné době ve VS ČR slouží již tři jeho potomci. Výsledky společného každodenního náročného tréninku pána a jeho svěřence na sebe nenechaly dlouho čekat. Úspěšně se začali umísťovat na předních místech v závodech a přeborech, kterých se účastnili.

Mezi jejich největší dosažené úspěchy ve speciální služební kynologii patří:

- absolutní vítězství přeboru Armády ČR konané na veterinární základně Grabštejn v roce 2008
- titul přeborníka VS ČR v roce 2009
- dvojnásobný vítěz přeboru ZVJS v letech 2009 a 2010
- 2. místo v přeborech Celní správy ČR v roce 2009 a zároveň 1. místo v kategorii družstev.

Mimo služební kynologii se věnují i sportovní kynologii, v níž rovněž sklízí nezanedbatelné úspěchy - např. 5. místo na výběrovém závodě na mistrovství světa dle IPO 3, 4. místo na mistrovství Moravskoslezského kynologického svazu, 11. místo na mezinárodním Mistrovství německého ovčáka 2008.

Vězeňská strava od nejstarších dob k dnešku

Ondřej Hladík

Vývoj vězeňského stravování je možné chápat jako cestu vedoucí od hladovění v městských šatlavách až k pravidelnému stravování v trestních ústavech Rakouska-Uherska, na jehož zkušenosti navázala nově vzniklá Československá republika.

K nejstarším dochovaným zprávám dokumentujícím stravování během uvěznění patří staroměstský nále z roku 1338, který se vztahoval k dlužníkům. Podle něj měl rychtář provinilce držet v železech o suchém chlebu a vodě. Staropražská práva z 15. století ještě upřesňovala délku jejich pobytu v městské šatlavě na tři dny, po nichž následovalo předání do domácího vězení k věřiteli. Tato právní norma pamatovala i na jídelníček. Denně měli dostávat dvě teplá jídla, hrách s masem k obědu a zelí s masem k večeři, což mohli zapít pintou piva. Samozřejmě nechyběl ani dostatek chleba. Současně platil zákaz žalářování v temných studených prostorách. Avšak přílišná důvěra v dodržování těchto nařízení není na místě.

Zmiňované ustanovení se navíc vztahovalo jen na tehdy rozšířený institut domácího vězení, které v průběhu 16. století ustupovalo zajištění dlužníků v městských šatlavách. Roku 1579 jej navíc zákoník Pavla Kristiána z Koldína přímo zakázal. To však chudým provinilcům příliš nepomohlo. Náklady na jejich stravování měl totiž hradit ten, kdo je nechal uvěznit, což se v praxi dělo jen málokdy. Proto nelze vyloučit ani smrt hladem, jak dokládá v pramenech zachycený nemilosrdný přístup mnoha věřitelů.

Vězňové nebo žebráci

Co však vězňům zbývalo, když nechtěli hladovět? První možností bylo žebrání. Šatlavní hospodář je hromadně vyváděl v poutech, případně tento úkol převzala manželka biřice. Dalším možným způsobem obživy bylo zavěšování váčků z okna. Do nich měšťané dávali potraviny, někdy dokonce i peníze. Šikovnější vězni mohli provozovat své řemeslo a z výdělku si zaplatit živobytí.

Zcela jinak vypadala situace v horním měšťanském vězení, kde zpravidla nikdo netrpěl materiální nouzí. Životní podmínky uvězněných zpříjemňovaly dovozené peřiny, lůžkoviny, jídlo a pití. Často zajišťoval stravování za úhradu přímo biřic. Přesto nebývala kvalita potravin vysoká. Mezi stinné stránky tehdejšího vězeňství patřila rovněž velmi rozšířená konzumace alkoholu.

Popsaná situace se měnila jen velmi pomalu, a to zejména v souvislosti s rozšířením pracovního nasazení vězňů v polovině 17. století. Avšak uzákonění povinného pravidelného stravování bylo ještě v nedohlednu. Až roku 1787 přinesl „Všeobecný zákoník o zločinech a trestech na ně“ ustanovení diferencující způsob výkonu trestu a jídelníček. Nejzávažnější

zločinci si odpykávali trest v nejtěžším žaláři o chlebu a vodě. Lepší podmínky měli provinilci odsouzení k těžkému a mírnému žaláři, jimž náležela ještě půl libra masa podávaná dvakrát až třikrát týdně.

Praxi v době vydání trestního řádu Josefa II. ukazují životní podmínky na brněnském Špilberku. O tom, že situace nebyla nijak příznivá, svědčí i žádost vězňů, kteří si chtěli vařit sami. Na přelomu let 1783 a 1784 tak začal fungovat systém, kdy z každé cely vybrali jednoho odsouzeného, jenž pod dohledem dozorců třikrát týdně obstarával nákupy a připravoval jídlo na otevřeném topeništi.

Počátek vězeňského stravování

Vše se změnilo koncem roku 1784. Na základě císařského příkazu byly stanoveny zásady pro stravování. Podle nich odsouzení nesměli dostávat hotové peníze a ani si sami vařit. Proto došlo ke zřízení první hromadné kuchyně s měděným kotlem, kde dva vězni připravovali teplá jídla. Jejich základ představovala předepsaná půllibrová porce masa (cca 1/4kg), k níž náležel ještě příkrm zastoupený kroupami, luštěninami nebo zeleninou. Vše doplňovala porce chleba o váze jeden a půl libry, představující

jediný pokrm v bezmasých dnech. Zvláštní skupinu tvořili nemocní vězňi, kteří měli na základě rozhodnutí lékaře nárok na teplé jídlo každý den. Určitá změna se po roce 1786 dotkla i doživotně odsouzených, kteří do té doby dostávali jen suchý chléb a vodu. Jako preventivní opatření proti kurdějím se rozšířilo podávání čerstvého kysaného zelí.

K dalšímu zlepšení života odsouzených došlo roku 1790. Císař Leopold II. vydal nové směrnice vedoucí k humanizaci vězeňství. Zavedl každodenní teplou polévku, což platilo i pro provinilce živořící v nejtěžším žaláři. Zcela zásadní obrat pro nejnebezpečnější zločince pak znamenal nárok na teplou stravu třikrát týdně, zpravidla vařené luštěniny.

Zpřísnění poměrů přinesl roku 1796 tzv. Západohaličský trestní zákoník. Trestanci odsouzení k nejtěžšímu žaláři se vrátili k suchému chlebu a třem dnům, kdy měli nárok na teplé bezmasé jídlo. Pohoršili si i vězni v žaláři těžkém, kteří každodenně dostávali vařenou stravu, ale opět jen luštěniny či zeleninu. Masitý pokrm zůstal zachován jen v mírném žaláři. Tuto praxi převzal i rakouský Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803, který ji rozšířil o jeden teplý pokrm náležející provinilcům v těžkém vězení. Poprvé se objevila také nařízení pro vyšetřovance ve vazbě, již si od té doby směli nakupovat potraviny. To se brzy změnilo a mezi léty 1812 až 1817 došlo k omezení jejich stravování na jedno vařené bezmasé jídlo denně.

Vše probíhalo podle nastíněných pravidel až do poloviny 19. století, kdy začaly rozsáhlé reformy. Po zestátnění vězeňství převzalo celou agendu ministerstvo vnitra a po roce 1865 ministerstvo spravedlnosti, kde byl roku 1867 zřízen vězeňský referát vedený fundovaným radou Wilhelmem Pichsem. Ten se mimo jiné zasadil o vydání nových pravidel upravujících způsob stravování.

Nový systém stravování

Mezi léty 1879-1888 tak došlo ke změně dosavadního způsobu zajišťování jídla pro vězně. Do té doby ho na základě veřejného dražebního řízení dodávali soukromí podnikatelé, což bylo shledáno jako nevýhodné ve srovnání s možností stravování ve vlastní režii. První pokusy překonaly očekávání a oproti předešlým létům bylo ušetřeno 12 000 zlatých. Od počátku roku 1884 proto přešlo na nový systém celkem devět vězeňských ústavů, z nichž dva se nacházely v českých zemích – věznice Most a Mirov.

Po praktické stránce záviselo na velikosti ústavu. V zemských trestnicích zahájily provoz ústavní kuchyně,

stejná situace byla i u většiny velkých věznic krajských soudů. Charakter nejmenších okresních soudních věznic nedovoloval vybudování samostatných vývařoven. Proto měl stravování zpravidla na starosti soudní sluha (Gerichtsdiener) ve funkci dozorce vězňů, jehož manželka pokrmy připravovala. Popsaný systém převzalo po roce 1918 nově vzniklé Československo, jen s tím rozdílem, že povinnosti zastával soudní podúředník.

Částka na stravování vězňů se ale každoročně měnila podle momentální hospodářské situace. Například ve věznici okresního soudu Lovosice v roce 1899 plánovali částku 22 a půl krejcaru na jednoho vězně/den. Zvlášť se počítala postní dávka chleba za 8 krejcarů a čtyři desetiny (počítáno v rakouské měně – Österreich Währung). Do nového století však již věznice vstupovala s korunovým rozpočtem, takže na rok 1901 mělo stravování vězňů stát denně 44 haléřů (postní dávka chleba o váze 560 gramů za 16 haléřů). Finanční náhrady se udržely ve stejné výši až do první světové války, kdy začaly stoupat.

Stravování vězňů z hlediska skladby potravin nedoznalo od konce 19. století do počátku I. světové války závažných změn. Jídelníček sice nebyl z dnešního hlediska příliš pestrý, ale oproti uplynulým staletím zajišťoval poměrně plnohodnotnou stravu, jejímž největším nedostatkem bylo malé množství mléčných výrobků. Po celou dobu se střídala zápražková, chlebová a octová polévka, doplňovaná v neděli polévkou masovou. Pro lepší představu o tom, jak hotový pokrm vypadal, blíže k zápražkové polévce. První varianta doplňovaná příkrmem se připravovala ze zapražené mouky, nasekaného chleba a hovězího loje. Druhá, hutnější verze obsahovala bílou žemlovou mouku, bílý chléb a vepřové sádlo.

Vězni se pravděpodobně těšili na neděli, kdy měli dostávat polévku masovou, připravovanou z nasekaného chleba a hovězího masa. Příkrmy sestávaly především z vařených luštěnin a obilovin zastoupených hrachem, kroupami, rýží a pokrmy nazývanými Griesslerei (vařená krupice) nebo Ritscher (hrách a kroupy). Nedělní oběd zpravidla zastupovaly zadělávané vařené brambory. Vše samozřejmě doplňovala denní porce chleba o váze 560g.

Maggi povinně

V roce 1915 vyšlo nařízení ministerstva spravedlnosti, které nově upravovalo vězeňské stravování. Kvůli velké spotřebě mouky byla zápražková polévka nahrazena konzervovanou polévkou hrachovou. Z přiloženého seznamu zmizela rovněž polévka chlebová a octová. Místo nich se objevila polévka z hovězích

jater, dršťková, fazolová a hrachová. Jejich přípravu upravoval ještě příkaz odebírat polévkové koření od firmy Julius Maggi (tzv. Maggiwürfel), sídlící ve Vídni. Poprvé se tak ve vězeňství objevuje dodnes hojně užívané ochucovadlo.

Zásadních změn se dočkaly i obědy, jež se rozrostly zejména o luštěninové a zeleninové pokrmy. Po roce 1916 sice jídelničky stále obsahovaly například rýžovou kaši s cukrem, avšak neustále klesala celková gramáž. Križový stav zásobování v následujících letech dokumentuje zmenšování potravinových porcí pro vězně.

Po roce 1918 se stravování vězňů i přes zásobovací potíže velmi brzy vrátilo na úroveň roku 1916. Po stabilizaci trhu s potravinami docházelo i k postupnému zlepšování kvality jídla. Roku 1921 měli vězni nárok na denní porci chleba o váze 400g, snídaně obsahovala 0,4l černé náhražkové kávy, oběd 0,5l polévky a stejný objem příkrmu. Večeře pak sestávala buď z 0,5l černé kávy, nebo zápražkové polévky. Stravovací rozpisy zůstávaly v podstatě stejné jako před válkou. Nově však bylo nařízení, že všichni odsouzení mají jednou týdenní nárok na 120g masa. Dvojnásobná porce jim náležela 1. května a 28. října.

Vánočka a buchty

Postupně přibývala další jídla a nadstandardní vedlejší požitky. Roku 1925 se objevila mimořádná štedrovečerní nádílka v podobě půlkilogramové porce vánočky bez rozinek. Následujícího roku dostali odsouzení poprvé nudle s mákem nebo perníkem a buchty s tvarohem. V roce 1931 následovalo vydání nového rozpisu potravinových dávek pro vězně, jímž došlo k rozpracování a doplnění tehdy platných předpisů. Tento výměr byl následně dodržován až do začátku druhé světové války.

V letech 1939-1964 z ideologických a ekonomických důvodů znovu výrazně poklesla úroveň vězeňské stravy. Vězni byli v tomto období považováni za nepřátele státu, přičemž na ně bylo pohlíženo nejprve z rasového a později třídního hlediska. Až na základě zákona o výkonu trestu odnětí svobody z roku 1965 se opět objevila diferenciace pokrmů na základě pohlaví, věku, zdravotního stavu a náročnosti vykonávané práce. Od 80. let 20. století došlo ke zvýšení dávek potravin obsahujících chleba, bílkoviny, vitamíny, nerostné soli a stopové prvky. Úroveň stravování vězňů je v současnosti závislá na výši denního finančního limitu s tím, že se všichni podílejí na úhradě stravování v rámci předepsané úhrady nákladů. Za úroveň stravování ve vězních odpovídá proviantní služba, která je metodicky řízena a kontrolována odborem logistiky Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR.

Výsledky zamestnávania v ústave Leopoldov

Július Černý
Peter Dunár

Převzato z časopisu
Zvesti

Problematika zamestnávania väznených osôb tvorí osobitnú kategóriu poslania Zboru väzenskej a justičnej stráže, vzájomne prepojenú a súvisiacu s ostatnými činnosťami zboru, ktoré sú podľa zákona v jeho pôsobnosti. Zbor väzenskej a justičnej stráže pri plnení úloh, ktoré mu vymedzuje zákon č. 4/2001 Z.z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže, organizuje a vykonáva činnosti zamerané na zamestnávanie odsúdených a obvinených osôb ich zaraďovaním do práce v strediskách vedľajšieho hospodárstva alebo vo vnútornej prevádzke ústavov zboru.

Vplyv a význam práce odsúdených v procese ich resocializácie je nezapustiteľný. Pravidelná pracovná činnosť, ktorá okrem ekonomického prínosu pre nich samotných, osoby od nich závislé, ako i pre štát, pôsobí na osobnosť odsúdeného, na jeho vzťah k hodnotám, na objavovanie či zdokonaľovanie vlastných schopností. Pravidelná a účelná práca zmierňuje tiež stres z dlhodobej izolácie v uzavretej komunite.

Z ekonomického hľadiska je dôležitým prínosom príjem do rozpočtu ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby z rozúčtovania pracovných odmien odsúdených a obvinených. Z vykonaných zrážok sa prioritne uhrádzajú náklady výkonu trestu odňatia slobody, poukazuje sa výživné pre závislé osoby a hradia sa ďalšie pohľadávky. Keď však odsúdený nepracuje, časť týchto výdavkov sa uhrádza zo štátneho rozpočtu. Zamestnávanie odsúdených sa priblížilo alebo stotožnilo s európskymi štandardami, na druhej strane však ubudli pracovné príležitosti z dôsledku svetovej finančnej a hospodárskej krízy, ktorá vznikla ku koncu roka 2008, taktiež ich kvalita, početnosť, a tiež úroveň odbornej prípravy.

Odsúdení sú zamestnávaní v strediskách vedľajšieho hospodárstva alebo vo vnútornej prevádzke ústavu. Plán zamestnanosti odsúdených na rok 2009 bol stanovený vo výške 76,47 %, skutočnosť k 31. decembru 2009 bola v priemere 80,30 %, čo je oproti plánu o 3,83 % viac. Napriek svetovej hospodárskej a finančnej kríze, ktorá vznikla vo IV. štvrtroku 2008 a bola dôvodom zrušenia niektorých stredísk VH zo strany zmluvných partnerov, sa podarilo v roku 2009 v ÚVTOS a ÚVV Leopoldov zvýšiť percento zamestnanosti odsúdených. Priaznivú úroveň zamestnanosti v ÚVTOS a ÚVV Leopoldov sa v roku 2009 darilo dosahovať i napriek nárastu počtov odsúdených, ich zhoršujúcej sa profesionálnej skladbe z hľadiska zaradenia do práce, zložitým podmienkam v ekonomickom prostredí. Plán zamestnanosti odsúdených v strediskách vedľajšieho hospodárstva na rok 2009 bol stanovený na priemerný počet 290 odsúdených,

priemerný počet zaradených odsúdených k 31. decembru 2009 bol 282. Plán zamestnanosti odsúdených vo vnútornej prevádzke na rok 2009 bol stanovený na priemerný počet 137 odsúdených, priemerný počet zaradených odsúdených k 31. decembru 2009 bol 129 odsúdených.

Pracoviská vnútornej prevádzky tvoria v súčasnej dobe nasledovné pracoviská:

Údržba, Garáže, Vývarovňa AB, Kuchňa odsúdených, Upratovači AB, Pracovňa, Holič, Knižnica, Chodbári VV, Zdravotné stredisko, Ústredný sklad, Kotolňa, Tlačiareň, Chodbári VT.

Strediská vedľajšieho hospodárstva: Všetky pracoviská stredísk vedľajšieho hospodárstva sú zriadené vo vnútorných priestoroch ústavu.

Stredisko VH č. 2 – KIA:

V stredisku sa vykonávajú montážne práce klipov na gumené okienka dverí pre automobilový priemysel pre spoločnosť ENIXUS, s. r. o., Trenčín. V stredisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 38 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 42 739,49 €, odsúdení odpracovali 52 311 hodín, prie-

merný mesačný zárobok bol 94,35 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,82 €.

Stredisko VH č. 3 – dodávky prác:

V stredisku sa vykonávajú práce pre rôzne spoločnosti. Stredisko je rozdelené na nasledovné pracoviská:

Pracovisko VH č. 3 – Ručné šitie obuvi:

Na pracovisku sa vykonávajú pomocné práce spojené s ručným šitím pánskej a dámskej obuvi pre EUROOBUV, s. r. o., Kámárno. Na pracovisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 103 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 91 105,43 €, odsúdení odpracovali 182 459 hodín, priemerný mesačný zárobok bol 73,77 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,50 €.

Ručné šitie obuvi sa vykonáva aj na oddelení výkonu väzby, kde sú zaradení obvinení, ktorí prejavili záujem o túto prácu a dostali súhlas od orgánov činných v trestnom konaní. Na tomto pracovisku bolo v roku 2009 zaradených priemerne 20 obvinených, ktorí odpracovali 39 936 hodín, na ich pracovné odmeny bolo vyčerpaných 17 204,50 €, bol dosiahnutý priemerný mesačný zárobok 71,69 €

a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,43 €.

Pracovisko VH č. 3 – Autokáble:

Na pracovisku sa vykonávajú kompletizačné práce (kompletáž káblových zväzkov pre automobilový priemysel, príp. iné triediace a kompletizačné práce) pre spoločnosť Yura Corporation Slovakia, s. r. o., Lednické Rovne. Na pracovisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 25 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 25 871,21 €, odsúdení odpracovali 25 876 hodín, priemerný mesačný zárobok bol 88,00 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 1,00 €.

Pracovisko VH č. 3 – Doručenky:

Na pracovisku sa vykonávajú práce pre Tlačiareň Zboru väzenskej a justičnej stráže, a to výroba tlačív pre súdy SR a výroba poštových doručení. Na pracovisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 31 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 27 891,45 €, odsúdení odpracovali 41 038,50 hodín, priemerný mesačný zárobok bol 75,38 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,68 €.

Pracovisko VH č. 3 – Seppak:

Na pracovisku sa vykonávali jednoduché práce spojené s triedením separovaného odpadu pre firmu Seppak, s. r. o., Pezinok. Z dôvodu svetovej hospodárskej a finančnej krízy boli práce na tomto pracovisku od marca 2009 pozastavené a vzápätí bolo toto pracovisko zrušené zo strany zmluvného partnera.

Stredisko VH č. 5 – Pekáreň:

Jedná sa o stredisko s vlastnou výrobou. V stredisku sa vyrába a predáva chlieb pre ústavy Leopoldov, Nitra, Nitra-Chrenová, Hrnčiarovce nad Parnou, pre príslušníkov a zamestnancov ústavu a tukové a grahamové pečivá pre ústav Leopoldov. V stredisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 10 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 18 141,57 €, odsúdení odpracovali 18 258 hodín, priemerný mesačný zárobok bol 149,93 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,99 €.

Stredisko VH č. 6 – Metal:

V stredisku sa vykonávajú sústružnícke, lisiarske a zvaračské práce pre metal design Slovakia, a. s., Hrnčiarovce nad Parnou. V stredisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 11 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 17 473,94 €, odsúdení odpracovali 14 442 hodín, priemerný mesačný zárobok bol 129,44 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 1,21 €.

Stredisko VH č. 7 – Leon:

V stredisku sa poskytujú práce na výrobu saponátových, čistiacich, kozmetických a leštiacich výrobkov pre firmu LEON global, s. r. o., Pezinok, ktorá vyrába ekologické čistiace prostriedky a kozmetické prípravky. V stredisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 16 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 23 229,90 €, odsúdení odpracovali 27 373 hodín, priemerný mesačný zárobok bol 120,99 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,85 €.

Stredisko VH č. 9 – D-FALCO:

V stredisku sa poskytujú zvaračské, strojárské, montážne a zámočnícke práce pre firmu D-FALCO, spol. s r. o., Šaľa. V stredisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 6 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 5 994,10 €, odsúdení odpracovali 7 006,50 hodín, priemerný mesačný zárobok bol 82,11 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,86 €.

Stredisko VH č. 10 – AUTOKOBERCE:

V stredisku sa poskytovali pomocné práce pri výrobe textilných autokobercov (napr. obsluha šijacích strojov, vysekávacích strojov, vysokofrekvenčného naváracieho lisu, balenie a expedovanie hotových výrobkov a pod.) pre firmu WALSER Slovakia, s. r. o., Trnava, ktorá vyrába autokoberce. Stredisko bolo z dôvodu svetovej hospodárskej a finančnej krízy zrušené zo strany zmluvného partnera k 31. máju 2009.

Stredisko VH č. 11 – TORSON:

V stredisku sa poskytujú zvaračské, strojárské, montážne a zámočnícke práce pre firmu TORSON, spol. s r. o., Trnava. V stredisku bolo zaradených od začiatku roka priemerne 35 odsúdených, na hrubé pracovné odmeny bolo vyčerpaných 45 087,95 €, odsúdení odpracovali 52 900 hodín, prie-

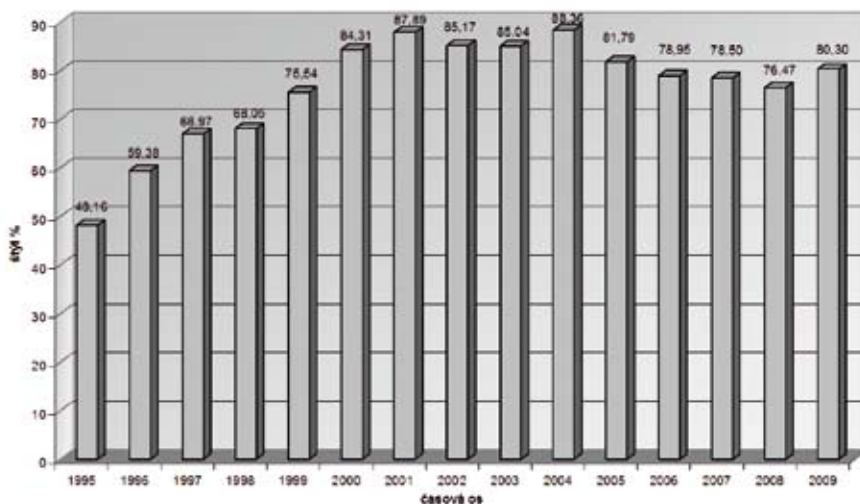
merný mesačný zárobok bol 107,10 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,85 €.

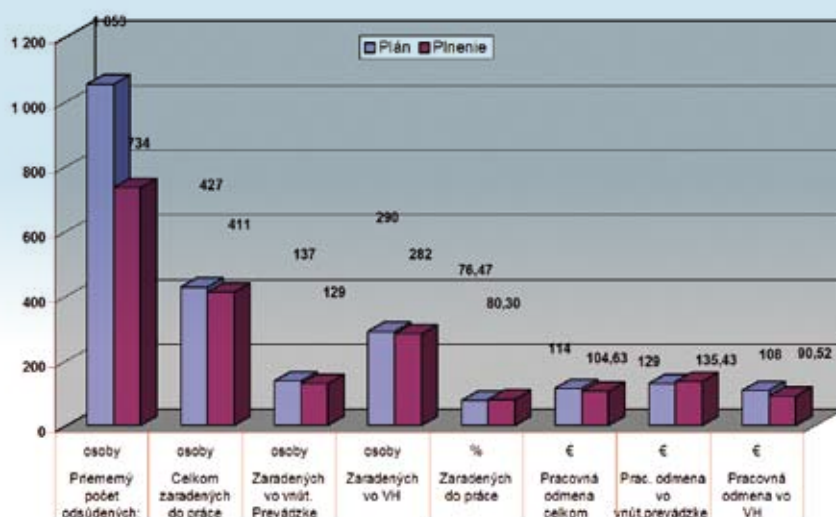
V strediskách vedľajšieho hospodárstva bolo v roku 2009 zaradených priemerne 282 odsúdených a obvinených, ktorí odpracovali 428 558 hodín, na ich pracovné odmeny bolo vyčerpaných 305 952,86 €, bol dosiahnutý priemerný mesačný zárobok 90,52 € a priemerná hodinová odmena predstavovala sumu 0,71 €.

Ústav zamestnával v roku 2009 priemerne 411 odsúdených a obvinených, ktorí odpracovali v strediskách vedľajšieho hospodárstva a v pracoviskách vnútornej prevádzky 672 754,50 hodín, na ich pracovné odmeny bolo vyplatených 515 737,32 €, priemerná pracovná odmena bola 104,63 € a dosiahnutá priemerná hodinová odmena bola 0,77 €. Zamestnávaniu odsúdených je v ústave venovaná sústavná pozornosť, o čom svedčí skutočnosť, že od roku 2000 v ústave dosahujeme priemernú zamestnanosť cca 75 – 85 %.

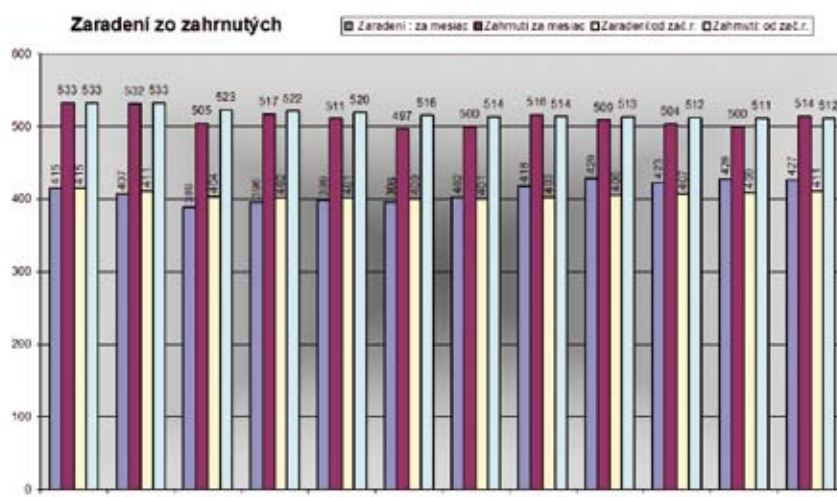
Prehľad zamestnanosti : (Ročná uzávierka zo zahrnutých do ev.zam.)

Prehľad ekonomickej činnosti

V nasledovnom grafe uvádzame počet zaradených odsúdených do práce z počtov odsúdených zahrnutých do evidencie zamestnávania v mesačných intervaloch za rok 2009.

Môžeme konštatovať, že zamestnanosť v ústave mala v roku 2009 stúpajúcu tendenciu aj napriek pretrvávajúcej svetovej hospodárskej a finančnej kríze a dlhotrvajúcemu problému s nedostatkom vhodných odsúdených v príslušných diferenčných skupinách a ich zhoršujúcou sa manuálnou a aj mentálnou úrovňou. Z uvedených dôvodov je potrebné zamerať sa hlavne na jednoduchšie práce, ktoré je možné vykonávať vo voľných vnútorných priestoroch ústavu. Taktiež je potrebné minimalizovať využívanie odsúdených, ktorí sa nám aj po viacnásobnom zaradení na pracoviská opätovne vyradujú, a to z dôvodu neschopnosti vykonávať pridelenú prácu.

Ekonomické ukazovatele

Ako sme uviedli v úvode, zamestnávanie obvinených a odsúdených má veľký význam aj z ekonomického hľadiska. Rozpísané príjmy na rok 2009 vo vedľajšom hospodárstve boli 730 930,-€, rozpočtovým opatrením boli znížené na sumu 597 044,-€. Sku-

točné dosiahnuté príjmy (pokladničné) k 31. decembru 2009 predstavujú objem 694 463,96 €, čo činí 116,32 %. Rozdiel medzi pokladničnými príjmami a výdavkami je teda + 97 579,99 €.

Vo všetkých strediskách VH bol za rok 2009 dosiahnutý kladný hospodársky výsledok. Celkový hospodársky výsledok za všetky strediská VH činí čiastku + 76 746,26 €.

Čerpanie výdavkov vedľajšieho hospodárstva

Rozpísané výdavky na rok 2009 vo vedľajšom hospodárstve boli 730 930,-€. Rozpočtovým opatrením boli znížené na sumu 596 884,-€. Skutočné čerpanie k 31. decembru 2009 bolo 596 883,97 €, čo činí 100 %. Sústavná pozornosť sa venovala aj pohľadávkam vedľajšieho hospodárstva a opatreniam na zabezpečenie ich vymáhania. Sledované boli priebežne a vyhodnocované mesačne, vykonávali sa opatrenia na zabránenie ich vzniku. Realizované opatrenia sa prejavili účinne, strediskám vedľaj-

šieho hospodárstva nevznikli žiadne pohľadávky z činnosti bežného roka po dobe splatnosti. Ústav evidoval k 31. decembru 2009 iba pohľadávky v dobe splatnosti v sume 6 536,53 €, ktoré boli v termíne uhradené.

Perspektívy v oblasti zamestnávania obvinených a odsúdených

Udržať stabilnú úroveň zamestnanosti odsúdených v podmienkach nestabilnej výrobné sféry podriadenej trhovému mechanizmu, súčasnej svetovej hospodárskej a finančnej kríze a pri praktickom vyčerpaní interných možností zboru, za súčasnej potreby súladu s normami a praxou Európskej únie je možné len za predpokladu chápania tejto problematiky ako otvoreného programu štátu. Pri zaradovaní odsúdených do práce si to vyžaduje zabezpečiť aj určitý podiel na realizácii štátnych a verejných zákaziek.

Mechanismus činnosti stredísk VH musí spĺňať nároky mimoriadnej flexibility na jednej strane – na „vstupe“ – musí objednávaťom prác, spolupracujúcim s ústavom na komerčnej báze, poskytovať dostatočné záruky efektívnosti a kvality prác, služieb a tovarov. Na druhej strane musí systém zabezpečiť uspokojovanie potrieb štátu pri zabezpečovaní jeho trestnej politiky, ako aj ochranu práv odsúdených voči ich zneužitiu na nútené a dôstojnosť ponížujúce práce.

V ďalšom období je možné predpokladať zvyšovanie priemerných počtov odsúdených zaradených do práce, pričom percento zamestnanosti ako relatívny ukazovateľ môže stagnovať v závislosti od rýchlosti zvyšovania sa celkových počtov väznených osôb.

V strediskách VH je možné dosiahnuť nárast zamestnanosti obvinených a odsúdených hlavne rozširovaním priestorov vhodných na zamestnávanie, zlepšovaním ich technických, hygienických a bezpečnostných parametrov. Úspešnosť koncepcie bude v rozhodujúcej miere závislá predovšetkým od schopností stredísk VH reagovať a prispôbovať sa podnikateľskému prostrediu v regióne ústavu, od záujmu trhu, od kvality výroby a poskytovaných služieb, ceny produkcie a služieb stredísk VH. Dôležitým faktorom bude aj úspešnosť výkonu marketingových činností a záujem podnikateľského prostredia o pracovnú silu z radov odsúdených. Ťažiskom práce však aj naďalej zostanú jednoduché, nenáročné pracovné operácie, montážne a demonťážne činnosti. Treba však počítať aj so skutočnosťou, že tieto práce sa časom prestanú ponúkať na slovenskom trhu práce a posunú sa ďalej na východ za ešte lacnejšou pracovnou silou, než je na Slovensku.

Predpokladaný nárast zamestnanosti odsúdených vo vnútornej prevádzke ústavu bude ovplyvňovaný hlavne zvyšovaním sa počtov väznených

osób, nakoľko sa v závislosti od ich počtu v ústave navyšuje aj počet zaradených odsúdených na pracoviskách vnútornej prevádzky, ako napríklad práčovňa, kuchyňa odsúdených, intendačný sklad, údržba.... So zásadným zvyšovaním počtov zaradených do práce, respektíve zriaďovaním nových funkčných miest pre odsúdených vo vnútornej prevádzke ústavu sa príliš neuvažuje, nakoľko sa musí prihliadať aj na finančné prostriedky potrebné na pracovné odmeny a odvody z prideleného rozpočtu hlavnej činnosti na príslušný rozpočtový rok.

Pozitívom do budúcnosti v oblasti zamestnávania odsúdených a obvinených v ÚVTOS a ÚVV Leopoldov je skutočnosť, že o spoluprácu na roky 2010 až 2012 s ÚVTOS a ÚVV Leopoldov v tejto oblasti prejavili záujem zmluvní partneri, ktorí s ústavom spolupracovali do konca roka 2009. Na záver treba dodať, že zamestnávanie obvinených a odsúdených je proces, na ktorom sa podieľajú a spolupracujú na ňom všetky úseky služobnej činnosti v ústave. Vzájomné prepojenie a spolupráca jednotlivých oddelení je z dôvodu zabezpečovania účelu výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody nevyhnutná.

Program federálnej vlády Spojených štátů amerických v pátrání po uprchlých vězňích, kteří jsou na útěku řadu let, nese první úspěchy. Úřady zveřejnily podrobnosti o případech dvou zadržovaných trestanců, kteří byli na útěku více než třicet let. V obou případech se jednalo o vrahy odsouzené na doživotí. Frederick Barret utekl z floridské věznice v roce 1979 a byl dopaden po 32 letech, William Walter Asher III utekl v roce 1975 z věznice v severní Kalifornii a dopaden byl v srpnu po 36 letech

Americký program pátrání po uprchlých vězňích nese ovoce

Dnes šedesátiletý Frederick Barrett utekl z věznice v Raifordu při nočním výpadku elektrického proudu 17. srpna 1979. Zatčen byl ve své chatě v Coloradu. Zde žil v odlehle horské oblasti pod jménem Neil Meltzer. Barret byl identifikován podle tetování ve tvaru kříže a tečky na pravé ruce. Zvláštní agent Steve Davenport uvedl, že pátrání po Barrettovi bylo obnoveno v roce 2009 na základě programu pátrání po několika desítkách vězňů odsouzených za násilnou trestnou činnost, kteří jsou řadu let na útěku. „Je opravdu mimořádně obtížné pátrat po někom, kdo je na útěku 30 let,“ uvedl Davenport, „všechny stopy jsou pryč.“

Díky veřejným záznamům a databázím se pátracím podařilo zjistit, že Barret po svém útěku cestoval na Havaj, do Kalifornie, Tennessee a Marylandu, než se usadil v Coloradu. Kromě obvinění z útěku z vězení Barretta čeká ještě obvinění z nedovolené výroby omamných látek a z nelegálního držení zbraně, neboť v jeho domě byla odhalena pěstírna marihuany a větší množství střelných zbraní. Barret byl odsouzen za vraždu Carla Ardolina z února 1971. Ardolino vzal Barretta a jednoho dalšího muže jako stopaře a ti ho pak při jízdě zezadu omráčili a následně utopili v příkopě. Ardolinova neteř Margaret Archerová dopadení vraha svého strýčka uvítala. Odsouzený vrah William Walter Asher III, který uprchl z kalifornské věznice

před více než třemi desetiletími, byl dopaden díky informacím o telefonních hovorech, jimiž se s ním před svou smrtí v roce 2005 spojila jeho matka. Šestašedesátiletý Asher byl zadržen v srpnu ve svém domě ve městě Salida v severní Kalifornii. Nekládí odpor, a přestože žil pod falešným jménem, potvrdil úřadům svou skutečnou totožnost. Asher byl v roce 1967 odsouzen na doživotí za účast na ozbrojeném přepadení, při kterém brutálně zavraždil barmana v San Francisku. Dvakrát neúspěšně žádal o podmíněčné zmírnění trestu, dokud v roce 1975 s pomocí komplice neuprchl ze severokaliifornské věznice Growlersburg. Nebylo po něm žádných stop až do roku 2005, kdy Asherova matka požádala na smrtelné posteli členy rodiny, aby se s jejím synem spoji-

li tajným telefonním číslem. Agenti pátrající po uprchlých vězních vyžili telefonních výpisů a vystopovali Ashera až do jeho nového domova v kalifornské Salidě. Zde žil řadu let pod jménem Garry Donald Webb s přítelkyní, která o jeho minulosti nic nevěděla. Pátrači zjistili, že se Asher po svém útěku uchýlil na sever Kanady, kde přijal jméno David Donald McFee, oženil se, založil rodinu a pracoval jako dálkový řidič. Později tuto rodinu opustil a vrátil se do Kalifornie. Jeho dcera dokonce kontaktovala FBI, aby jí pomohla otce nalézt. Při jeho pátečním zatčení bylo jeho jedinou starostí zjistit, podle čeho ho FBI vystopovala.

(Reuters, red)

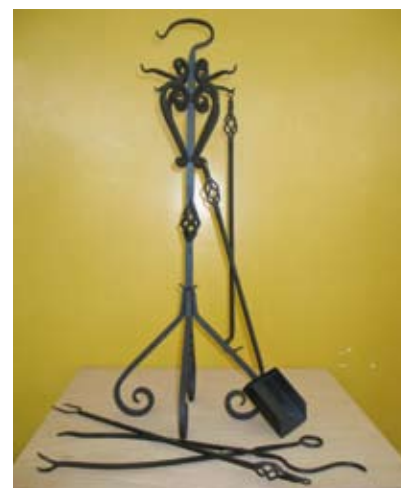
Výrobky odsouzených na výstavě ve Sztumu

Čajová souprava, kovová stolička, krbové nářadí a obrazy, to jsou současně výrobky odsouzených, které letos reprezentovaly Věznici Všechny na XX. ročníku celopolské výstavy a VIII. ročníku mezinárodní soutěže vězeňského umění v polském Sztumu, zahájených 10. června. Odsouzení z oddělení výkonu trestu zaslali do soutěže trojici obrazů s názvy Hvozdecká čest, Madona a Japonská krajina. Tyto obrazy vznikly při výtvarných aktivitách nebo v osobním volnu odsouzených. Čajovou soupravu zhotovil odsouzený v keramické dílně školského vzdělávacího střediska. Její výroba, od nápadu, přes šablonu a samotné zhotovení za odborné asistence učitelky střediska Terezie Hefnerové, si vyžádala na 60 hodin práce. Kovová žid-

lička a krbové nářadí byly vyrobeny odsouzeným v zámečnické dílně pod vedením učitele odborného výcviku Jaroslava Čížkovského. V letošním roce v zahraniční kategorii získal ocenění opět výrobek z kovodílny školského střediska, od stejného autora jako v loňském ročníku.

brv

Až přijde Den „D“

aneb několik rad a doporučení pro mladou generaci pro odchod do důchodu

Bývalého psychologa českobudějovické věznice Jiřího Masteje jsme představili čtenářům Českého vězeňství v čísle 4/2009, kdy se chystal po 30 letech služby u vězeňské služby k odchodu do důchodu. V souvislosti s připravovanými změnami v penzijním systému jsme se na něj znovu obrátili s dotazem, jak si svůj důchod užívá a co by vzkázal mladé generaci.

Jaké byly vaše první pocity po nástupu do důchodu?

Přiznám se, že velice rozporuplné. Pozitivní v tom, že jsem se například mohl konečně vyspat v osmihodinovém spánku a najednou se objevilo velké množství volného času, který jsem si mohl úplně sám organizovat. Musel jsem si začít hledat nový rytmus života. To nebylo ani lehké a ani jednoduché. Myslím si, že pro další život však nezbytné. Vždyť v důchodu budeme dle statistik nejméně 15 let a to je dlouhá doba.

To se mi nakonec podařilo, takže touto myšlenkou by se měl zabývat každý, kdo se pomalu na den D připravuje.

Opravdu to bylo tak jednoduché?

Samozřejmě, že ne. Hlavou se mi stále honila spousta věcí... Vězeňství je zvláštní zašpuntovaná komunita. Když z ní najednou natrvalo vyjde mimo, tak si musíte zvyknout na denní život s úplně jinými lidmi než s těmi, s kterými jste strávil prakticky polovinu dosavadního života, tím myslím vězně. Na co však stále vzpomínám, jsou kamarádi, vynikající spolupracovníci, s nimiž jsem řešil řadu zapletitých situací ve věznicích, a podotýkám, vždy zvládnutých. Z hlediska vnitřního uspokojení přetrvávají vzpomínky na spolupráci s Výzkumným ústavem penologie, budování tehdejší pobočky Pankráče a na začátky výstavby Jiřic. Nemohu opomenout ani poslední léta služby v Českých Budějovicích. Takové věci zůstanou navždy v myšlenkách a vzpomínkách na službu.

Jak vycházíte s důchodem?

Finance mne zaskočily nejvíce. Vždyť jsem odpracoval tolik let a najednou jsem šel dolů o 60% proti platu! To bylo jako skok z věže.

Měl jsem sice penzijní připojištění, negarantované státem, které jsem si vybral, ale to nebude stačit. Na to by si měl dát každý pozor! Raději si doma prostudovat všechny smlouvy a zvážit, co s nimi dál. Co je v nich napsáno, jaká je finální částka napsaná velkými písmeny a zda je garantovaná státem...

Znamená to, že byste se dnes na důchod připravoval finančně jinak?

Uvědomil jsem si, jak jsem byl léta finančně negramotný, to byla první chyba. Druhá chyba byla, že člověk dal hodně na reklamu a výřečnost pojišťováků, kteří chtěli hned podepsat smlouvu. Třetí chybou bylo, že jsem si nikdy nenašel dost času na hledání dobrého produktu. To může člověka připravit o hodně peněz... V podstatě jde o hledání silné finanční společnosti, která nabízí doživotní rentu.

Co by tedy měl takový produkt obsahovat a jak ho hledat?

Dnes bych věnoval více času hledání na internetu nebo bych věnoval větší pozornost doporučením známých, ale i doporučení nezávislých odborů, jako jsou třeba NOS PČR, odbory hasičů a možná i vězeňské odbory. Vždy je třeba srovnávat a pak se následně rozhodnout s přihlédnutím k těmto zásadním kritériím:

1) Jistota (stabilita společnosti, její kapitál, dlouhodobé výnosy, počty klientů, vlastní osobní účet, nízká rizika)

2) Zisk (garantovaný roční zisk, garantovaná renta nebo kapitálová výplata na konci spoření)

3) Ochrana proti inflaci (neboť jde o dlouhodobé spoření)

4) Daňové úlevy (pro zaměstnance i zaměstnavatele)

5) Krytí úrazových rizik v průběhu života, včetně doživotní poukazové renty v případě vážného úrazu. Velmi důležité.

red

Autoři: Andrej Mátel, Milan Schavel, Pavel Mühlpachr, Tibor Roman a kolektiv
Brno: Institut mezioborových studií, 2010. 236 s. ISBN 978-80-87182-13-0

Aplikovaná etika v sociální práci

Na sklonku roku 2010 se vynořila kniha, jež je prezentací významných odborníků z oblasti sociální práce. Publikace jednadvaceti slovenských a českých autorů je ve svém důsledku apelací i návodem na zlepšení současného neutěšeného morálního stavu naší společnosti. Ve svých příspěvcích hledají autoři cestu z tohoto bludného kruhu prostřednictvím sociální práce, v níž hlavní roli hrají sociální pracovníci všeho druhu. Jejich snahou má být osobnostní příklad za dodržování morálních či etických norem v pomoci potřebným orientovat se v labyrintu a chaosu tohoto světa.

Práce má charakter filozoficko-etických přístupů k řešení řady až sociálně patologických neduhů, jež by však ani nemusely nastat, kdyby často nebyly posvěceny „svrchu“ příkladem mocných. Veřejnost je pak chápána jako samozřejmý návod pro ostatní anebo při nejlepším si jich už ani nevšímá. Proto se objevuje tato zajímavá publikace, jež je mezinárodně koncipovanou monografií a postihuje člověka ve specifických, náročných dimenzích jeho bytí. Proto je vhodná přinejmenším i pro pracovníky vězeňské služby, a to nejen sociální.

Inkluze versus exkluze dilema sociální patologie

Autoři: Miroslav Bargel, Pavel Mühlpachr a kolektiv

Brno: Institut mezioborových studií, 2010. 184 s. ISBN 978-80-87182-12-3

Již samotný název monografie předurčuje čtenáři zamyslet se nad otázkou, kam až lze tolerovat začlenění jedinců marginálních skupin brodicích se marasmem současných patologických jevů do společnosti, či je z ní vyloučit. Rovněž se jedná o filozoficko-etické postoje významných představitelů české, polské a slovenské sociální pedagogiky zaměřených na interdisciplinární pojetí teorie i praxe v oblasti sociálně patologických jevů.

Příspěvky sedmnácti autorů jsou jak obecně teoretického charakteru, tak také aplikované na konkrétní případy např. kriminality mládeže, lobbingu a domácího násilí.

Inkluze versus exkluze je ojedinělým příspěvkem v oblasti sociálně patologických jevů nejen v interdisciplinárním pojetí, ale i v mezinárodním měřítku, a tudíž má rozhodně co nabídnout dalším teoretikům společenských věd, hledajícím odpověď na tuto závažnou otázku. V praxi pak může toto dílo přispět k vytváření nových přístupů k řešení této rozmanité problematiky, již nabízejí nemoci společnosti.

mju

Vaše názory

Jaká je budoucnost justiční stráže?

Justiční stráž je výkladní skříň vězeňské služby. Toto přirovnání, zřejmě letité, jsem už několikrát slyšel. Já si ale myslím, že je ze strany firmy v lecčems opomíjena.

Od roku 2007 jsem jejím příslušníkem a již v základním kursu jsem si všiml, jaký je rozdíl mezi výukou vězeňské a justiční stráže. Problematiku vězeňské stráže se učí i příslušníci stráže justiční bez rozdílu, ale už ne naopak.

Justiční stráž je téměř 20 let a pořád je to takový outsider mezi bezpečnostními sbory, přitom s počtem víc jak 1000 příslušníků ve službě by tomu mohlo být jinak. Organizační přebíhání místních jednotek od věznic k věznicí (a chystá se údajně další) svědčí spíš o tom, že se neví, co s tou justičkou dělat... Místní jednotka justiční stráže bude někomu přidělena navíc k jeho současným úkolům, takže nezbude čas se jejímu rozvoji věnovat. Ten by byl dle mého názoru potřeba. Několik let fungovali oblastní velitelé a místní jednotky shrnuty do oblastí. Se svými pravomocemi ale funkce OV JS působila trochu nevýrazně oproti VOVS. Proč neměli tito velitelé například kázeňskou pravomoc nad svými podřízenými? A nyní se mají zrušit bez náhrady, což není ku prospěchu. Vždyť přece příslušníci musí vědět, že jim velí odborník s praktickými zkušenostmi a přirozenou autoritou. Jestli přijede na kontrolu výkonu služby důstojník z věznice, který neporadí, účelné řešení úkolů nenavrhne, ale zjistí závady v podobě nevyneseného koše či špinavé mikrovlnky, tak je to špatně.

Vězeňská služba svou výkladní skříň schovává. K tomuto názoru jsem došel, jelikož jsem pravidelným čtenářem časopisu České vězeňství. Od roku 2005 dosud tam byl uveřejněn jen jediný článek o justiční stráž, ale již žádná odborná studie nebo názor. Přitom ostatní služby (duchovní, kynologická aj.) své příspěvky mají pravidelně. Obdobný stav je i na internetové stránce. Kromě základních údajů, není o justiční stráž žádná zmínka. Za celou dobu existence justiční stráže se nepodařilo ani vyrobit knihu hlášení o průběhu služby, ač se o ní v nařízení píše, a ta nařizují nějaké úkoly s ní spojené. Stále se přepisuje vězeňská kniha Hlášení VISS o předání a převzetí služby.

K otázce v nadpisu. Tedy: jaká je budoucnost Justiční stráže? Bude-li se směřovat v řízení a organizaci stávajícím směrem, či se změni kurs ještě horším směrem k nevyužitelnosti JS, budoucnost je nejistá a může se stát, že JS zanikne. Roli JS převzou soukromé bezpečnostní agentury, hlavně ty velké, některé nadnárodní, které mají zkušenosti s ostrahou justičních objektů v zahraničí. Dovolím si tvrdit, že v současné době není v naší zemi žádná, která by zakázku v takovém rozsahu mohla získat. Chybí jim totiž dostatečné množství pracovníků. Tento stav ale nemusí trvat věčně, takže reálná hrozba konkurence zde je, navíc když uvážíme, že vstup do služebního poměru už není tak lákavý jako ještě před pár lety. A naopak činnost a zaměstnanost v oblasti komerční bezpečnosti dostává přísnější regulace a tím může

stoupat kvalita poskytovaných služeb. Současný stav na příslušníky JS nemusí působit motivačně. Musí vidět a vědět, že je jejich práce hodnocena kladně (nikdy to samozřejmě nebude od všech a u všech), odborně i kariérně rostou a nejsou jen schovanou koulí na něčí noze.

Myslím, že lze tento směr zvrátit. Odtrhnout organizaci a řízení justiční stráže od příslušného přilepení k vězeňské stráž. Cilít teoretický i praktický výcvik příslušníků (a to i následný v průběhu služby) k jejich problematice, navrhnout a uvést do praxe další možnosti využití justiční stráže, které budou souviset se zajištěním bezpečnosti ve střeženém objektu (např. nahradit požární hlídky z řad pracovníků soudu) i reprezentací justiční stráže navenek. Bude to náročné na čas, organizační schopnosti, ale ne pro státní pokladnu, což je v současné době také důležité. Výsledkem by byla moderní a důležitá složka ozbrojeného bezpečnostního sboru.

nstrm. Štěpán Krejza
Autor pracuje jako příslušník justiční stráže při OS Semily

Přípravy na Dny NATO

Karel Neuvirt
Magda Petříková

Sobota 24. a neděle 25. září jsou pro letošní rok v rámci ostravského letiště ve znamení Dnů NATO. Na této největší letecko-armádně-bezpečnostní akci ve střední Evropě se široké veřejnosti už po jedenácté prezentují technikou a akceschopností vojáci, hasiči, policisté, celníci, městská policie, vězeňská služba a další elitní útvary. Letošních dynamických ukázek se v rámci Vězeňské služby ČR účastní 25 příslušníků z šesti organizačních jednotek: Heřmanice, Karviná, Kuřim, Mírov, Ostrava a Rapotice.

Úspěšné prezentaci na této významné a velmi navštěvované akci (185 tis. návštěvníků v loňském roce) předchází pečlivá příprava. První část této přípravy se letos uskutečnila ve dnech 22. a 23. srpna v areálu střelnice věznice Mírov a byla zaměřena převážně na fyzickou zdatnost a odolnost příslušníků vězeňské služby. Museli ji prokázat zejména při náročném nočním cvičení, jehož součástí bylo absolvování několikakilometrové trasy v neznámém terénu. Na trase byly plněny úkoly, jako je zdolání vodní plochy, zadržení pachatele v lesním porostu bez možnosti

použití světelných zdrojů, týmový postup korytem řeky se zátěží a další úkoly, které měly naučit i týmové spolupráci a spoléhat se jeden na druhého. Vzhledem k tomu, že se jednalo o zátěžový výcvik, kterého se příslušníci účastnili na základě dobrovolnosti, byla prvním předpokladem účasti zdravotní způsobilost každého jednotlivce. Je potěšující, že všichni příslušníci při výcviku prokázali skvělé schopnosti, vůli a odvahu zvládnout náročné cvičení a posunout hranice svých vlastních možností o kousek dál.

Věznice Mírov byla ve dnech 5. – 7. září místem i druhé části přípravy, jejíž obsahem bylo zejména taktické cvičení, střelecká příprava, taktika práce se zbraní a samotný nácvik dynamických ukázek, které jsou na Dnech NATO součástí prezentace vězeňské služby. Na obou částech přípravy a nácviku se podíleli i někteří další zaměstnanci Vězeňské služby ČR, kteří poskytli své odborné znalosti a zkušenosti.

Mírov 2011

